

EESTI EVANGEELIUMI KRISTLASTE JA BAPTISTIDE  
KOGUDUSTE LIIT  
KÕRGEM USUTEADUSLIK SEMINAR

**Viljar Roosimaa**

**ARUSAAMAD TAASABIELLUMISEST EESTI  
EVANGEELIUMI KRISTLASTE JA BAPTISTIDE  
KOGUDUSTE LIIDUS**

Lõputöö

Juhendaja: Toivo Pilli, PhD

Tartu 2017

## Sisukord

|                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Sissejuhatus.....                                                   | 3  |
| 1.1. Teema valik ja probleem.....                                      | 3  |
| 1.2. Olemasolev materjal ja probleemid.....                            | 3  |
| 1.3. Töö ülesehitus ja meetod.....                                     | 5  |
| 2. Erinevad vaated uuesti abiellumisele.....                           | 7  |
| 2.1. Ei mingit uuesti abiellumist.....                                 | 7  |
| 2.2. Lahutus ja uus abielu mahajätmise ja abielurikkumise korral.....  | 10 |
| 2.3. Lahutus ja uus abielu täiendavate tingimuste korral.....          | 13 |
| 2.4. Lahutus ja uus abielu armu põhimõttel.....                        | 15 |
| 2.5. Kokkuvõte: Erinevad vaated uuesti abiellumisele.....              | 17 |
| 3. Arusaam Eesti EKB Liidu koguduste juhtide hulgas.....               | 20 |
| 3.1. Reegel on, et ei lahuta ega uuesti abiellu, aga.....              | 20 |
| 3.2. Teine laulatus – ei või jah?.....                                 | 22 |
| 3.3. Reeglietika, aga.....                                             | 23 |
| 3.4. Armust lähtuvalt.....                                             | 25 |
| 3.5. Kes otsustab?.....                                                | 27 |
| 3.6. Uuesti abiellunu rakendamine koguduses.....                       | 28 |
| 3.7. Kokkuvõte vaadetest Eesti EKB Liidu koguduste juhtide hulgas..... | 30 |
| 4. Kokkuvõte.....                                                      | 33 |
| Kasutatud allikad.....                                                 | 35 |
| Lisa 1. Intervjuu küsimused.....                                       | 37 |
| Summary.....                                                           | 38 |

# **1. Sissejuhatus**

## **1.1. Teema valik ja probleem**

Jumal on esitanud Piiblis abielule ideaali – kahe inimese vaheline abielu olgu eluaegne ja inimene ärgu seda lahutagu (Mk 10:9). Paraku lähevad mõnigi kord suhted sassi teiste inimestega. Ka lähisuhted ei ole selle suhtes puutumatud. Selliselt võib juhtuda, et abikaasaga suhe läheb nii sassi, et toimub lahutus. Seda reaalsust kirjeldab 2016. aastal 3068 toimunud lahutust Eestis.<sup>1</sup> Sellest probleemist pole puutumata ka kristlased. Minu tutvuskonnas on toimunud samuti kristlastel lahutusi.

Pärast lahutust võib tekkida lahutatud inimesel uus suhe vastassugupoolega, mida soovitakse abieluks arendada. Minultki on küsitud nõu, kas noor tohib pärast lahutust uuesti abielluda, kui ta on leidnud endale uue ihaldatava kaaslase. Sellisest olukorrast on ajendatud minu uurimusküsimus: Kuidas lahendavad selliseid olukordi Eesti EKB Liidu koguduste pastorid, ja kuidas nad vaimulikena suhtuvad soovi pärast lahutust uuesti abielluda? Millisel tingimusel on võimalik uuesti abiellumine ja millised piirangud kaasnevad sellega koguduses kaasatöötamisel?

Töö eesmärgiks on kirjeldada Eesti EKB Liidu koguduste pastorite hulgas esinevaid põhimõtteid ja praktikaid seoses uuesti abiellumisega. Teiseks eesmärgiks on võrrelda neid põhimõtteid ja praktikaid teistes allikates kirjeldatud põhimõtetega.

Uurimistöö kuulub praktilise teoloogia ja hingehoiu valdkonda.

## **1.2. Olemasolev materjal ja probleemid**

Väliskirjandusest on kristlaste lahutamise ja uuesti abiellumise teemal leida mitmetelt autoritelt artikleid ja raamatuid. Nende hulgas on nii teoloogilise arutluse, piibliseletusliku fookuse kui ka hingehoidliku rõhuasetusega raamatuid. Lisaks on seda teemat käsitletud ühe osana abieluteemalistes raamatutes, mis annavad praktilist laadi juhiseid ja on mõeldud kristlikuks eneseabiks või abielunõustamise läbiviimiseks.

---

1 Statistikaamet, <https://www.stat.ee/34272> [vaadatud 17.05.2016]

Võrdlusvõimaluse loomiseks tutvustatakse ja kasutatakse töös muuhulgas Briti piibliõpetaja ja pastori David Pawsoni seisukohti. Tema kõned on olnud mõnda aega igapäevaselt vaadatavad Taevas TV7 Eesti kanalilt. Kuna mitmed kristlased on sealtkaudu tema seisukohtadega kokku puutunud, näen sellest tulenevalt tema seisukoha esitamise olulisust ka käesolevas lõputöös. Vähemasti praegusel ajal on D. Pawson antud teemal üheks vestluspartneriks lahutuse ja taasabiellumise teemal.

Eesti autoritelt oli töö koostamise ajal leida vähe raamatuid ja artikleid. Lühidalt on seda teemat selgitanud Osvald Tärk oma raamatus „Kristlik abielu”, kus ta kirjeldab vaid üht vaadet sellele teemale, erinevaid seisukohti ja tõlgendusvõimalusi tutvustamata. Võib eeldada, et O. Tärk oli teiste vaatenurkadega tuttav, kuid oli enda eelistused välja kujundanud.

Mõned kogudused on koostanud õppematerjalid, kus on lühidalt selgitatud koguduse õpetust uuesti abiellumise teemal. On ka võõrkeelest tõlgitud töövihikuid, mida kasutatakse kogudustes õppematerjalina, näiteks Kay Arthuri raamat „Kahetsuseta abielu”<sup>2</sup>.

Koguduse töötajatele ja pastoritele on EKB Liidu raames peetud ettekandeid, kus on räägitud ka lahutusest ja uuesti abiellumisest. Tartus 2000. aasta aprillis pidas Toivo Pilli ettekande „Abielu, lahusus, taasabiellumine: elu on keerulisem kui õpetus sellest”. 14. mail 2016 toimus Nuutsakul abieluteemaline töötajate konverents, kus seda teemat käsitlesid Peeter Roosimaa loeng teemal „Mida räägib Uus Testament abielust?” ja Joosep Tammo ettekanne abielust.

Teoreetilise osa koostamise peamiseks takistuseks oli minu töös vähene eestikeelne kirjandus, mis kirjeldaks erinevaid seisukohti ja nende põhjendusi uuesti abiellumisega seondult. Sellest tulenevalt pidin toetuma peamiselt väliskirjandusele või ettekannetele, mida on peetud Eestis või välismaal. Kindlasti on Eesti EKB Liidu pastorid pidanud abielu küsimustes seisukohti kujundama, kuid näib, et suur osa sellest, millele nad toetuvad, on suuline pärimus. Oma rolli mängivad ka Osvald Tärki suhteliselt napid materjalid, mis nooremale pastorite põlvkonnale ei pruugi siiski tuttavad olla.

---

2 Kay **Arthur**, „Kahetsuseta abielu: kodukolle taivasel eeskujul”, tõlkinud Evi Anni, Tallinn: A. Saard, 2001.

### 1.3. Töö ülesehitus ja meetod

Töö on jaotatud kahte suurde ossa: lühike teooria kirjanduse põhjal ja ülevaade vestlustest koguduste juhtidega. Kokkuvõttes tehakse mõningaid järeldusi, mis kerkisid esile teooria ja praktiliste küsitluste tulemuste võrdlusel.

Teooria osas kirjeldan nelja suurema grupi põhimõtteid koos variatsioonidega, mis käsitlevad lahtusjärgset uuesti abiellumise võimalikkuse küsimust kristlaste hulgas: kas ja millistel tingimustel on võimalik kristlasel pärast lahutust uuesti abielluda? Need neli gruppi seisukohti on: uuesti abiellumine on täielikult keelatud; uuesti abiellumine on lubatav vaid olukordades, kui lahtus on toimunud mahajätmise või abielurikkumise tõttu; uuesti abiellumine on lubatav varem otsustatud olude korral; uuesti abiellumine on lubatav armu põhimõttest lähtuvalt. Mitte ükski nendest gruppidest ei kiida lahutust ja uuesti abiellumist kergekäeliselt heaks, kuid inimese patune olemus sunnib nii mõnigi kord lahendama uuesti abiellumise probleemi ka koguduses.

Uurimus on läbi viidud kvalitatiivsel meetodil. Selle käigus vestlesin 17 kogudusliku juhtivtöötajaga eestikeelsetest kogudustest Eesti EKB Liidus. Sooviks oli vestelda kokku 22 juhtivtöötajaga, kuid kaks keeldusid vestlemisest, üks ütles, et temal ei ole kokkupuuteid selliste olukordadega ning kahega ei õnnestunud aja ja asukoha piirangu tõttu kohtuda. Vestluskaaslased valisin tingimusega, et nende koguduses on vähemalt viimase viie aasta jooksul toimunud laulatusi. Teiseks tingimuseks oli koguduste ja linnade või asulate erinev suurus. Suuremates linnades võis olla mitu erinevat kogudust, mille juhtidega ma vestlesin.

Vestlused toimusid anonüümsuse tingimusel. Sellest tulenevalt ei kasuta ma selles töös intervjueeritavatele viidates nende isikuandmeid (nimi, vanus, elukoht või muu), vaid tähistusi. Üldiselt olid vestluskaaslased asjade selgitamisel väga avatud, kuid mitmed soovisid siiski enne vestlusega nõustumist lisakinnitust täielikule anonüümsusele. Mõned keelasid mõningaid osasid nende poolt räägitust kasutada. Nad ütlesid, et see on intervjuerijale vaid isiklikuks teadmiseks või taustaks. Leidus ka vestluspartnereid, kes ei näinud anonüümsust vajalikuna, kuid siiski soovisid, et vestlust nendega ei esitataks raadios.

Küsisin vestluskaaslastelt nende kogemusi olukordade lahendamisel, kui nende juurde on tulnud paar sooviga abielluda ja vähemalt üks abielluda soovijatest on varem lahutatud. Vaimulikelt töötajalt küsisin: kas nad on andnud loa uuesti abielluda või mitte? Millest

sõltus selline otsus? Kas pastor langetas otsuse ainuisikuliselt või konsulteeris teistega, näiteks juhatusega? Kas ja millistel tingimustel on nende meelest võimalik uuesti abielluda? Kas uuesti abiellunud on koguduses kaasatöötamisel piiranguid? Need vastused on aluseks kirjeldustele uurimuse osas.

Intervjuude tulemused, mis kajastavad EKB Liidu vaimulike seisukohti taasabiellumise küsimustes, võtan kokku punktis 3.7. ja visualiseerin *seles* 3.7.1. Kuna tegemist oli vaid osaliselt kavandatud suuliste intervjuudega, ja mõnikord ei vastanud intervjuueeritavad kõigile küsimustele, vaid peatusid nende jaoks olulistel teemadel, ei puudutanud kõik intervjuueeritavad kõiki alateemasid. Sel juhul on *seles* väljad tühjaks jäetud. Siiski olen veendunud, et intervjuud andsid antud teema käsitlemise kohta EKB Liidu kogudustes küllalt hea läbilõike.

## 2. Erinevad vaated uuesti abiellumisele

Erinevad autorid on põhjendanud kristlaste lahutamisest ja taasabiellumisest erinevaid vaateid. Neid vaateid võib jaotada nelja suuremasse gruppi. H. Wayne House raamatus „Divorce and remarriage: four Christian views“ kirjeldavadki erinevad autorid lahutuse ja uuesti abiellumise kohta nelja lähenemisviisi. Järgnevalt tutvustan, autoritele toetudes, peamisi vaateid uuesti abiellumise seisukohast. Põhjaotus on võetud House'i raamatust, kuid lisaargumente ja seisukohti käsitletakse täiendavate allikate põhjal.

### 2.1. Ei mingit uuesti abiellumist

Üheks seisukohaks, mis tuleneb suuresti Piibli tekstide sõnasõnalisest tõlgendusest, on veendumus, et lahutuse korral ei ole kristlasel luba taas abielluda. Enamus selle vaate esindajaid toovad uuesti abiellumise keelu põhjenduseks, et Jumala silmis on lahutatud inimesed endiselt abielus. Erinevad autorid ja arvamuse esindajad kasutavad valikuliselt osasid või kõiki järgnevaid argumente, mida selles alaosas tutvustatakse.

Paljude mõttekaaslaste hulgas kirjeldab J. Carl Laney ühe lähtekohana järgmist tõlgendust Piiblist. Jumal on loonud abielu eluaegseks suhteks ega soovi selle lahutamist (Mt 19:8).<sup>3</sup> Lisaks on abielu lepinguline suhe kahe inimese ja Jumala vahel (Ml 2:14). Selle lepingu kehtivus on kuni inimese surmani – ainult surm vabastab sellest lepingust. Jumal ei ole lepingute murdja. Inimeselt ootab ta abielulepingu pidamist ja selle katkestamine on keelatud.<sup>4</sup>

Täiendava põhjendusena on toodud esile, et abielu ei ole üldse lahutatav. Kuna Piibel kirjeldab abielusuhte juures kahe inimese saamist üheks lihaks, viitab see kirjeldus, antud seletuses, abielusuhte lahutamatusse – abielu ei saa lahutada.<sup>5</sup> Seda põhjendust on kritiseerinud teiste hulgas Eesti teoloog Peeter Roosimaa küsimusega, miks Jumal keelab

---

3 J. Carl **Laney**, „No Divorce & No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990, lk 17.

4 J. Carl **Laney**, „No Divorce & No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990, lk 20-21.

5 J. Carl **Laney**, „No Divorce & No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990, lk 17, 19, 20.

midagi, mida nagunii ei ole võimalik teha? Miks Jumal keelab lahutada, kui nagunii pole võimalik lahutada?<sup>6</sup>

David Pawson ütleb, et inimesed faktiliselt küll lahutavad, kuid Jumal ei arvesta selle õigusslikkust – Jumala silmis on see lahutatud abielu endiselt kehtiv. Jumal on andnud korralduse: „Mis nüüd Jumal on ühte pannud, seda ärgu inimene lahutagu!” Selle korralduse omavoliline eiramine lahutuse käigus ei muuda Jumala seisukohta abielu suhtes. Ainus, mis seda abielu saab Jumala silmis lahutada, on abikaasa surm. Pawsoni järgi on see tsitaat Matteuse evangeeliumist reegel, mitte Jumala ideaali ja soovi kirjeldus.<sup>7</sup>

William A. Heth põhjendab sama seisukohta sarnaselt Pawsonile: Jeesus ütles, kui mees lahutab oma naisest, siis ta teeb oma naisest abielurikkuja. Selle naise uus suhe rikub esimest abielu, sest Jumala silmis on esimene abielu endiselt kehtiv, isegi lahutuskirjast sõltumata. Juhul, kui naine on juba abieluvälise seksuaalsuhtega ennast abielurikkujaks teinud, ei tee lahutus meest naise abielurikkumises vastutavaks, sest naine on ise selles süüdi.<sup>8</sup> Ilmselt peaks sama kehtima ka mehe kohta, kes abielu rikub.

Kuna siiski eksitakse seaduse vastu, ka abielu kohta käivate Jumala antud seaduste vastu, siis on Moosese seaduses sellisel puhul antud konkreetseid juhised. Pawson, kes esindab ranget „ei-lahutust-ei-taasabiellumist-vaadet“, kirjeldab siiski Moosese seaduses antud juhendit: kui abielu siiski lahutatakse, tuleb mehel naisele lahutuskiri anda. Selle tõlgenduse kohaselt ei nähtud naisele ette võimalust lahutada. Uuesti abiellumisele olid piirangud: ei tohtinud oma varem lahutatud naist tagasi võtta, kui ta oli kellegi teisega abiellunud ja lahutatud või lehestunud.<sup>9</sup>

Mõistagi ei andnud selline tegevusjuhend kergekäelist luba lahutada. Mooses tunnistas, et lahutused juhtuvad, ja seda erinevatel põhjustel, aga see ei olnud Jumala plaan abieluks. See erand oli antud inimese kõva südame pärast.<sup>10</sup> Kõva südamega on inimene, kes teadlikult ei tunnista oma eksimusi ega paranda oma halba käitumist.

---

6 Peeter **Roosimaa**, Ettekandemärkmed „Mida räägib Uus Testament abielust?“, Nuutsaku: 14. mai. 2016, lk 9–10.

7 David **Pawson**, *Remarriage is Adultery unless*, Ashford: Anchor Recordings Ltd, 2013 [Kindle for Android 7.10], Pt 5.

8 William A. **Heth**, „Divorce, but No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990, lk 93.

9 David **Pawson**, *Remarriage is Adultery unless*, Ashford: Anchor Recordings Ltd, 2013 [Kindle for Android 7.10], Pt 2.

10 J. Carl **Laney**, „No Divorce & No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990, lk 25.



Lahutust ja taasabiellumist eitava vaate pooldajate meelest andis Jeesus oma õpetusega loa lahutada vaid ühel põhjusel: abielurikkumise tõttu (eestikeelses Piiblis „liiderdamise tõttu“) (Mt 19:9). David Pawson esindab antud vaadet, kuid läheb veelgi kaugemale, eitades lahutust ka abielurikkumise korral. Ta viitab sõnale „abielurikkumine“ (kr k „*porneia*“). Tema selgituse järgi tähendab *porneia* abielu-eelset seksuaalset suhet kahe mitte abielus oleva isiku vahel. Sellest tulenevalt ei andnud Jeesus erandit abielu ajal toimunud seksuaalse kõrvalhüppe puhul. See erand oli rakendatav juutidel kihluse kohta. Juba kehtivale abielule see lahutamiseks võimalust ei jäta, seega sisulist erandit ei ole.<sup>11</sup>

Pawsoni mõttekäiku on raske pidada veenvaks, sest juutluses oli kihlatu õiguslikult samas staatuses abiellunuga. Kihlustki katkestati lahutuskirjaga ja kui üks kihlatutest suri, siis teist kihlatut nimetati leseks. Samuti oli truudusetuse korral tema karistus sama, mis abielus olijal.<sup>12</sup> Kihluse ja abielu eraldamine tuleneb siin ilmselt oma aja kultuuritegelikkuse ignoreerimisest. Pawson leiab ka, et 1. Korintose 7. ptk ei tegele üldse uuesti abiellumise temaga.<sup>13</sup>

Craig Kenner vahendab oma raamatus üht arusaama, et lahutuskirjaga reguleeriti lahutusi abielude puhul, mis olid sõlmitud lähisugulaste ja pereliikmete vahel. Need abielud ei olnudki kunagi Jumala silmis kehtivad olnud.<sup>14</sup> See on siiski väga küsitav seisukoht. Mäejutluses ei ole mingit viidet, et Jeesus oleks rääkinud lahutuskirjaga seoses sellistest erijuhtumitest.

Eesti vaimulik Osvald Tärk ei püüa argumenteerida lahutuse absoluutse võimatuse poolt, kuid jääb oma kristliku abielu teemalises jutluses siiski äärmiselt alalhoidlikule seisukohale. Jeesus andis loa abielurikkumise pärast lahutada. Kuid samas toonitab Osvald Tärk, et usklik pool ei algata lahutusprotsessi ega abiellu pärast lahutust uuesti teise isikuga.<sup>15</sup> Robert Võsu esindab oma raamatus „Evangeelne eetika” natuke leebemat suhtumist, võimaldades kogudusel teha erandit selles küsimuses.<sup>16</sup>

---

11 David **Pawson**, *Remarriage is Adultery unless*, Ashford: Anchor Recordings Ltd, 2013 [Kindle for Android 7.10], Pt 5 (lk 68)

12 Hermann L. **Strack**, Paul **Billerbeck**, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, 7. Aufl. Bd. 2, München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1978, lk 393–394.

13 David **Pawson**, *Remarriage is Adultery unless*, Ashford: Anchor Recordings Ltd, 2013 [Kindle for Android 7.10], Pt 6 (lk 90.)

14 Craig S. **Kenner**, *And Marries another: Divorce and Remarriage in the Teaching of the New Testament*, Grand Rapids: Baker Academic, 2012, lk 29.

15 Osvald **Tärk**, *Kristlik abielu*, Tallinn: Allika, 2014, lk 31, 38.

16 Robert **Võsu**, *Evangeelne eetika*, Tallinn: Logos, 1996, lk 169.

Kui pidada lahutust võimatuks, siis on uuesti abiellumine loogiliselt abielurikkumine. Kui antud vaate pooldajad leiavad, et Jumal ei tunnista lahutuse võimalikkust mitte mingitel, ka mitte erandlikel tingimustel, ei ole uuesti abiellumise keelus ka erandeid.

Milline on sellisel juhul uuesti abiellunute olukord? J. Carl Laney toob esile, et uuesti abiellumist käsitletakse sellisel juhul ühekordse abielurikkumisena; kuid on autoreid, kes uut abielu tõlgendavad kestva rikkumisena.<sup>17</sup> Viimast tõlgendust kasutab oma raamatus David Pawson.<sup>18</sup>

Ühe võimaliku erandina on kirjeldatud juutluse proselüütide praktikale<sup>19</sup> sarnast olukorda, kui lahutatud isik saab kristlaseks. James Jacob Prasch selgitab üht sellist seisukohta: „Kõik on uus neile, kes on Kristuses Jeesuses. Sa alustad olukorrast, milles sind kutsuti.” (*„All things are new to those who are in Christ Jesus. You begin in the state in which you were called.”*)<sup>20</sup> Seda erandit siiski kõik uuesti abiellumist keelava seisukoha esindajad ei tunnusta.

## 2.2. Lahutus ja uus abielu mahajätmise ja abielurikkumise korral

Teine vaade taasabiellumisele leiab, et seda võib aktsepteerida juhul, kui eelmine abielu on lagunenu abielurikkumise või mahajätmise tõttu. Selleski grupis leidub arvamusi, mis erinevad omavahel detailides, kuid üldine seisukoht on järgmine: abielu lahutamine on täpselt defineeritud tingimustel – eelkõige abielurikkumise puhul – võimalik ja see moodustab piisava põhjenduse taasabiellumiseks. Siiski käsitletakse taasabiellumist siin pigem erandina. Ideaal on eluaegne abielu. Kuid inimesed eksivad Jumala seatud ideaalide vastu ja erandite rakendamine on võimalik.

Peeter Roosimaa toob oma ettekande „Mida räägib Uus Testament abielust?” märkmetes esile, et abielu on lahutatav. Kui abielu ei oleks lahutatav, siis Jumal ei oleks keelanud lahutada. Muidugi rikub lahutus Jumala tööd. Järelikult on lahutus alati seotud kellegi patuga.<sup>21</sup> Ja võiksime lisada – patuseusega üldiselt.

---

17 J. Carl **Laney**, „No Divorce & No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990, lk 39–40.

18 David **Pawson**, *Remarriage is Adultery unless*, Ashford: Anchor Recordings Ltd, 2013 [Kindle for Android 7.10], Pt 5 (lk 76).

19 Hermann L. **Strack**, Paul **Billerbeck**, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, 7. Aufl. Bd. 3, München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1978, lk 353.

20 James Jacob **Prasch**, *Biblical Marriage and Divorce*, <https://www.youtube.com/watch?v=Kt-Wug8BQTY> 06:24–06:34 [vaadatud 21.03.2016].

21 Peeter **Roosimaa**, Ettekandemärkmed „Mida räägib Uus Testament abielust?”, Nuutsaku: 14. mai. 2016, lk 9–10.

Mõned rangemat joont hoidvad autorid väidavad, et lahutus ja taasabiellumine on võimalik süütule poolele.<sup>22</sup> Kuid kes on suhtekriisis süütu pool? Kes mõõdab seda? Ja kas selline tõlgendus ei vii viimaks vaid väliste formaalsete kriteeriumite rakendamiseni, mis suhte tegelikkust hingehoidlikult ega teoloogiliselt sügavuti ei vaatle. Võib küll öelda, et üks osapool ei olnud abieluvälises seksuaalsuhtes, aga kuidas mõõta teise osapoole tegevust, mis võis hoolimatuse, manipuleerimise, vägivalla või muudel põhjustel abielurikkumisele tõugata?

Jeesus jättis võimaluse lahutada liiderdamise tõttu (Mt 19:9). Autorite hulgas on eriarvamusi, milline käitumine kuulub siin mõeldud „liiderdamise“ alla. Kas tegemist on seksuaalse tegevusega „mitteabikaasaga“ või on liiderdamisega samaväärne abielurikkumist ettevalmistav tegevus, näiteks flirtimine ja võrgutamine?<sup>23</sup> Pealegi ütles Jeesus: „Igaüks, kes naise peale vaatab teda himustades, on oma südames temaga juba abielu rikkunud” (Mt 5:28).

Oluline on mitte ära unustada, et tegemist on õigusega, mitte kohustusega lahutada.<sup>24</sup> Oluline on jätta ruumi meeleparandusele ja andestusele. Meeleparanduse ja andestuse sõnum oli Jeesuse enda kuulutuses keskne. Perenõustajad väidavad, et liiderdamise ja truudusetuse puhul on tegemist usalduse krahhiga, mida selline käitumine põhjustab. Korduvast usalduse kaotusest põhjustatud usalduse kriisi on väga raske ületada.

Mitmed autorid on seda meelt, et lahutuseks ja taasabiellumiseks annab võimaluse ka mahajätmise. Et isegi kui Jeesuse sõnu tõlgendada sõnasõnaliselt, laiemasse tausta asetamata, moodustab mahajätmise õigustatud erandi. Mahajätmise põhjuseid võib olla erinevaid: näiteks mahajätmise uue kaaslane leidmise eesmärgil või mahajätmise usulisel põhjusel või mahajätmise vastutusvõimetuse tõttu.

Üheks mahajätmisega seotud kirjatekstiks on 1Kr 7:15. Siin on juttu sellest, et uskmatu pool lahkub. See tekst ei anna usklikule poolele õigust lahutada uskmatust abikaasast lihtsalt sellepärast, et tollel ei ole samasuguseid usulisi vaateid või kogemusi. Kui uskmatu pool soovib jätkata kooselu, siis tuleb jätkata, kui uskmatu pool soovib lahkuda, siis pole põhjust teda takistada.<sup>25</sup>

---

22 James Jacob **Prasch**, *Biblical Marriage and Divorce*, <https://www.youtube.com/watch?v=Kt-Wug8BQTY> 10:33 [vaadatud 04.05.2016].

23 Craig S. **Kenner**, *And Marries another: Divorce and Remarriage in the Teaching of the New Testament*, Grand Rapids: Baker Academic, 2012, lk 32.

24 Craig S. **Kenner**, *And Marries another: Divorce and Remarriage in the Teaching of the New Testament*, Grand Rapids: Baker Academic, 2012, lk 42.

25 Stanley **Grenz**, *Sexual Ethics: a biblical perspective*, Cumbria: Paternoster Press, 1998, lk 131.

Ühe praktilise probleemina võib mõnel juhul üles kerkida usust taganemine ja selle mõju abielule. Kas Pauluse poolt antud erand võimaldab usust taganenud isikul lahkuda ja anda usklikule poolele vabaks olemise staatus? Vähemasti suhteliselt piblitistlike vaadetega Prash annab oma tõlgenduses õiguse rakendada usust loobunud abikaasa lahkumise korral Pauluse poolt antud erandit. Seda juhul, kui partner ei kavatse meelt parandada ja lahkub ega jäta võimalust ära leppida.<sup>26</sup> Tegelikelt elusituatsioonides võib olukord olla siiski keerulisem. Näiteks, milline oli uskliku poole käitumine, kas temagi kannab mingit vastutust teise poole usupõlguse tekkimisel, või kas selles abielu suhtes oli või on psühholoogilist survet ühelt või mõlemalt poolt. Nii-öelda uskmatu poole soovimatus leppida ei pruugi olla seotud usuliste küsimustega, vaid hoopis katastroofilise suhtega. Iseasi, kuivõrd neid saab üksteisest eraldada.

Kuid kuidas näevad selle vaateviisi esindajad taasabiellumise võimalusi? Enamjaolt peavad nad uut abielu võimalikuks selle tõttu, et abielu on lahutatav ja Jumal arvestab teatud tingimustel sellega. Nad ei poolda kergekäelisi lahutusi ja taasabiellumisi, olles seisukohal, et Jumala soov on abielu püsivus kuni ühe osapoole surmani. Aga nad tunnustavad patulangusjärgse maailma tegelikkust, mis paljudes valdkondades ei võimalda inimestel jumaliku ideaali kohaselt elada. Siiski ei arva selle vaate pooldajad, et abielu oleks müstiliselt või sakramentaalselt lahutamatu.

Samas olgu öeldud, et mitte kõik selle grupi esindajad ei pea võimalikuks lahutatul uuesti abielluda; sageli defineerivad nad tingimusi, millisel juhul seda teed võiks minna. Näiteks Thomas R. Edgar leiab klassikaliselt, et niisuguste tingimuste hulka kuuluvad seksuaalse truudusetuse ja hülgamise tõttu toimunud lahutused.<sup>27</sup> Üsna levinud on vaade, et mahajäetud pool olgu abieluta nii kaua, kui on võimalus, et partner meelt parandab ning on nõus taastama abielu.<sup>28</sup> Kuid millal see lootus kustub? Tihti tõlgendatakse seda seisukohta nii, et oodata tuleb lahkunud osapoole surmani. Samas, näiteks ortodoksi kirikus, räägitakse mitte ainult abikaasa surmast, vaid ka abielu surmast.<sup>29</sup> Suhte surmast. Neil juhtudel on raske rakendada „matemaatilise“ täpsusega reegleid, vaid olukorda tuleb hinnata hinge hoidlikult ja tervikut silmas pidades.

---

26 James Jacob **Prash**, *Biblical Marriage and Divorce*, <https://www.youtube.com/watch?v=Kt-Wug8BQTY> 09:45 [vaadatud 04.05.2016]

27 Thomas R. **Edgar**, „Divorce, but No Remarriage” - *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990, lk 192.

28 Peeter **Roosimaa**, Ettekandemärkmed „Mida räägib Uus Testament abielust?”, Nuutsaku: 14. mai. 2016, lk 10.

29 Toivo **Pilli**, suuline teade, 15.03.2017.

Selliste „matemaatilise” täpsusega reeglite puudulikkusest tulenevalt on järgmine vaade, mis lisab täiendavaid tingimusi lahutuse ja uuesti abiellumise võimaldamiseks. Siiski ei loobuta järgmises grupis reeglieetikast, vaid laiendatakse erandite hulka ja nende lisamise põhimõtteid.

### 2.3. Lahutus ja uus abielu täiendavate tingimuste korral

Selle, kolmanda seisukoha pooldajad leiavad, et lahutus ja taasabiellumine on õigustatud, mõnikord isegi vältimatu, lisaks eelpool nimetatud tingimustele, veel mitmetel juhtudel. Piibel ei kirjelda kõiki üksikolukordi, seepärast tuleb lähtuda Piibli terviksõnumist ja vaimsusest, mis kaitseb inimese väärikust, tervist ja elu. Sellegi rühma esindajad ei võta lahutust kergekäeliselt ja mõistavad, et abielu purunemine on seotud patu ja inimliku rikutuse tagajärgedega. Siiski otsivad nad teed edasi, et olla piiblitõlgenduses relevantne ka tänases päevas.

Üheks abielu purustavaks jõuks on perevägivald. Selline vägivald võib muutuda kaaslasele või lastele ohtlikuks; samuti võib see põhjustada kannatavas isikus psüühilisi häireid. Toivo Pilli on oma ettekandes 2000. aastal pastorete päevadel Tartus märkinud, et sellisel juhul võib osutuda lahutus kahest halvast olukorrast vähem halvemaks. „Siin võib olla, et abielu püsimise põhimõtte asemele astub põhimõte, et Jumala tahe on rahu (*shalom*) ja terviklikkus inimese jaoks. 'Jumal on teid kutsunud elama rahu' (1Kor 7:15)”<sup>30</sup>. Siingi on oluline anda aega meelearandusele ja leppimisele, kuid mitte alati ei ole see võimalik ja lihtsalt venitamine lahenduste otsimisega võib olukorda hoopis rängemaks muuta. Kõne alla võib tulla ka lahuselamine, ilma ametliku lahutuseta, lootusega, et leppimine ja meelearandus on võimalik. Lahutus olgu viimane vahend, kui suhet ei ole võimalik taastada.<sup>31</sup>

Abielusuhet võib kahjustada ja võimatuks muuta ka näiteks ühe abielupoole vaimuhaigus, eriti kui see on seotud agressiivse käitumisega. Muidugi ei ole kerge hinnata, kust läheb piir, mis sellise abielu lahutamiseks õigustuse annab. Joosep Tammo nimetas oma ettekandes „Abielust” ajalooliselt kirikutes lahutuse põhjustena käsitletud olukordi: näiteks ühe abielupoole pikaajaline eemalviibimine (üle 5 aasta); seksuaalvahekorra keeldumine või

---

30 Toivo Pilli, Ettekandemärkmed „Abielu, lahutus, taasabiellumine: elu on keerulisem, kui õpetus sellest” Tartu: 7.–8. aprill, 2000, lk 8.

31 Toivo Pilli, Ettekandemärkmed „Abielu, lahutus, taasabiellumine: elu on keerulisem, kui õpetus sellest” Tartu: 7.–8. aprill, 2000, lk 8.

suutmatus selleks; ravimatu suguhaigus, või tänapäeval näiteks AIDS; ühe abielupoole raske kuritegu, mille tagajärjel kurjategija eraldatakse alaliselt oma perekonnast.<sup>32</sup>

Taasabiellumise problemaatika on sageli – ehkki mitte alati – vähem valuline, kui inimene on uuestisünni ja kogudusega liitumise hetkel juba lahutatud. On autoreid, kes leiavad ja põhjendavad, et „uskmatust põlves“ toimunud lahutuse korral, sõltumata selle põhjustest, ei keela piibellik eetika taas abielluda, kuna uuestisünd ehk kristlaseks saamine muudab inimese olukorda nii, et endine on möödunud.<sup>33</sup> Muidugi on sel juhul tegemist evangeelse ja vabakirikliku kontseptsiooniga kristlaseks olemisest, mille puhul toimub inimese elus otsustav pöördumine. Kuidas sellist põhimõtet rakendada traditsioonilisemates kirikutes, kus kristlaseks olemine algab sageli lapseristimise ja konfirmatsiooniga, kulgedes pigem jätkuva protsessina, ilma dramaatilise uueksünni hetketa?

Nagu varemgi mainitud, leidub autoreid, kes väidavad: süütu pool tohib uuesti abielluda. Toivo Pilli viitab oma ettekandes selle seisukoha nõrgale kohale: „Teoloogiliselt on raske rääkida 'süütust poolest' lahutusel, veel vähem 'süüta lahutusest' (ingl k *no-fault divorce*). Pigem võib rääkida 'vähem süüdi olevast poolest' või 'mõlemate võrdsel süül toimunud lahutusest'.”<sup>34</sup> Muidugi võib sellest teha täiesti erinevaid järeldusi. Võib öelda, et kuna kumbki pole süüta, siis on taasabiellumisel ees eetiline tõkkepuu. Või võib öelda, et kuna alati on mõlemad osapooled Jumala ees puudulikud ja süüdi, siis viib tee edasi ainult meeleparanduse kaudu, ja Jumala arm, mis ongi lunastava väega, annab võimaluse uueks alandliku meelega tehtavaks katseks. See viimane järeldus ei välista taasabiellumist.

Kõrvalpõikena üks selgitus süülise põhjuseta lahutuse (*No-fault divorce*) kohta. See on põhimõte, mis näeb lahutuse ühe võimaliku argumendina väidet kahe osapoole kokkusobimatusel. Kaaslase või iseenda eksimuse tõendamine või olemasolu ei ole vajalik.<sup>35</sup> Üldiselt kasutatakse seda põhimõtet ainult ilmalikes kohtutes. Kristlaste hulgas peetakse seda mittekristlikuks käitumiseks, mis ei võta abielulist vastutust piisava tõsidusega, ja see on taunitav.

32 Joosep **Tammo**, Ettekandemärkmed „Abielust”, Nuutsaku: 14. mai. 2016, lk 3,5.

33 James Jacob **Prasch**, *Biblical Marriage and Divorce*, <https://www.youtube.com/watch?v=Kt-Wug8BQTY> 05:40–06:34 [vaadatud 04.05.2016]

34 Toivo **Pilli**, Ettekandemärkmed „Abielu, lahutus, taasabiellumine: elu on keerulisem, kui õpetus sellest” Tartu: 7.–8. aprill, 2000, lk 7.

35 NO-FAULT DIVORCE, <https://dictionary.thelaw.com/no-fault-divorce-2/> [vaadatud 04.05.2016]

Kuid tulen tagasi selle alapeatüki arutluskäigu juurde. Apostel kõneleb himudes põlemisest kui vaimulikust ohust, mis kaasneb üksikuks jäämisega, muuhulgas pärast lahutust. See on üheks võimalikuks selgituseks, mis põhjendab taasabiellumist. Jumal on loonud inimese seksuaalseks olendiks ja seksuaalsuse mahasurumine või võimatus seda välja elada turvalises abielusuhtes võib olla suurem probleem kui taasabiellumine. Apostel arutleb selle üle seoses rahuga, mida kristlane peaks taotlema ja mida Jumal inimesele soovib.

Peeter Roosimaa ütleb: „Teisalt puudutab rahus kutsumise mõte eriti neid, kellele mõjub abielutus väga raskelt. Kas ei kehti ka siin, et parem on abielluda kui himudes põleda (1Kr 7,9)? Sest sel juhul on tõepoolest tegemist jõududega, mis võivad isiksuse deformeerida või isegi hävitada. Juudi rabide seisukoht oli, et patule (kõlvatusele) mõtlemine on halvem kui patt ise. Ja see ei ole enam üksnes koguduse liikme eraasi. Inimeses peituv pinge kandub nii või teisiti ka koguduse ellu, avaldades seal oma negatiivset toimet.”<sup>36</sup> Selles tsitaadis toetub autor muuhulgas Talmudi ja Midraši kommentaarile.<sup>37</sup>

Ehkki selle rühma esindajad näevad lahutuse ja taasabiellumise põhjuseid ja põhjendusi laiemalt kui need, kes viitavad ainult abielurikkumisele kui suhet purustavale jõule, lähtuvad nemadki eelkõige eranditest. Tõsi, nende erandite skaala on laiem. Järgmine – neljas ja siinses käsitluses viimane – vaatenurk püüab sõnastada üldisemad põhimõtted ja mitte defineerida ainult konkreetseid juhtumeid.

## 2.4. Lahutus ja uus abielu armu põhimõttel

Neljas seisukoht leiab, et abielu on Jumala poolt loodud kuni surmani püsiva liiduna ja ei ole mõeldud lahutamiseks. Aga kuna me elame patuga rikutud maailmas, on erinevaid põhjuseid, miks kaks isikut ei suuda koos elada. Sellisel juhul on vaja siiski silmitsi seista faktiga, et abielu on lagunenu ja kooselu jätkamine on võimatu. Nagu teisedki vaatenurgad, peab seegi lähenemisviis abielu katkemist ja lahutust patu ja inimese rikutuse tagajärjeks – egoismi, hävituslike käitumismustrite ja suhet rikkuvate sõnade-tegude tulemuseks. Siiski leiavad selle vaate pooldajad, et abielu tupikussejooksmine ja lahutus ei ole andestamatu patt, millest inimesel ei ole pääseteed või edasimineku võimalust.

---

36 Peeter **Roosimaa**, Ettekandemärkmed „Mida räägib Uus Testament abielust?“, Nuutsaku: 14. mai. 2016, lk 13.

37 Vrd Hermann L. **Startk**, Paul **Billerbeck**, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, 7. Aufl. Bd. 3, München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1978, lk 373.

Larry Richards kirjeldab üht võimalikku mõttekäiku antud teemaga seotud piiblitekstide tõlgendamisel. Jumal andis Moosese seaduse kaudu loa lahutada inimeste kõva südame pärast (Mt 19:8). See seadus ei näita Jumala ideaali. See seadus juhendab olukorras, mis on juba Jumala soovist kaugel. Jeesuski teeb selgeks, et lahutus on seaduslik, kuigi mitte jumaliku ootuse kohane. See tähendab, et Jumala seadus reguleerib pattulangenud ühiskonnas sellist olukorda, mis ei ole taastatav paradiisiaegsesse, pattulangusele eelnevasse tegelikkusesse. Sellises olukorras tuleb alandlikult kummarduda Jumala ette, tunnistada oma läbikukkumist ja puudujääki võrreldes jumaliku standardiga.<sup>38</sup>

Richardsi kohaselt on uuesti abiellumine, kuigi lubatav, siiski tegu, mis jumaliku ideaaliga kõrvutades on ometi segatud abielurikkumise aspektiga. See samm kaasneb tõdemusega, et ei ole suudetud hoida eelmise abielu terviklikkust ja kestvust.<sup>39</sup> Siiski väidab Richards, et Matteuse 19:9 ja 5:31–32 ei öelda, et uus abielu on kestev abielurikkumine. Abielurikkumise termin ei käi neis tekstides abielu kui kestva suhte kohta, vaid uue lähisuhte loomise kohta. Võiksime öelda, et need on teod, mis lahutasid eelmise ühenduse ja viisid uue abieluni, ja selliselt toimisid kaasa esialgse terviku taastamatuks tunnistamisel. Siiski, uus kehtiv abielu on loodud, ja patud, mis selleni viisid, vajavad andestust. Lahutus ja uuesti abiellumine ei ole andestamatu patt.<sup>40</sup>

David Instone-Brewer toob esile, et lahutus saab olla õigustatud kõva südame pärast, kuid lahutus ei ole kunagi kohustuslik; see olgu viimane meede. Kõva südamega on isik, kes jätab oma abielu kohustused täitmata või on oma kaaslase suhtes vaenulik ega kavatsegi oma käitumist muuta.<sup>41</sup>

Instone-Brewer pöörab tähelepanu väljendile „kõva südame pärast“. Lisaks seksuaalsele truudusetusele ja mahajätmisele on teisigi erinevaid kõvast südamest tulenevaid tegevusi ja tegemata jätmisi, mis kahjustavad suhet ning põhjustavad kannatusi. Millal on kannatuse piir saavutatud, seda teavad vaid kannataja ja Jumal üksi. Väljasseisja ei saa ütelda, millisel hetkel on lahutus vältimatu või millal pole kannatuse mõõtu veel saavutatud, kannatus ei ole veel

---

38 Larry **Richards**, „Divorce & Remarriage under a Variety of Circumstances” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: Inetervarsity Press, 1990, lk 233–234.

39 Larry **Richards**, „Divorce & Remarriage under a Variety of Circumstances” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: Inetervarsity Press, 1990, lk 233.

40 Larry **Richards**, „Divorce & Remarriage under a Variety of Circumstances” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: Inetervarsity Press, 1990, lk 234–236.

41 David **Instone-Brewer**, *Divorce and Remarriage in the Church: Biblical solutions for pastoral realities*, Milton Keynes: Paternoster, 2015, lk 79.



piisav.<sup>42</sup> Kes püüab väliste reeglitega seda paika panna, jätab tavaliselt tähele panemata hingehoidlikud ja individuaalsed aspektid, püüdes ühe universaalse mõõdupuuga kõik situatsioonid korraga lahendada.

David Instone-Brewer selgitab, et apostel Paulus andis loa hüljatud või minema aetud poolel uuesti abielluda (1Kr 7:15). Kui kristlane ise on ennast eraldanud või lahutanud kaaslasest, on oluline mitte kiirustada uut suhet otsima. Ta püüdku taastada endine suhe, tegutsegu selle nimel ja jäägu senikauaks üksinda (1Kr 7:11).<sup>43</sup> Kui suhte taastamine ei õnnestu, sest see on muutunud võimatuks, siis üksijäämise korraldus lõppeb. Põhimõtteliselt on Jumala armule lootes ja meeleparandusest läbi minnes võimalik ka lahutuse algatajal uuesti abielluda.<sup>44</sup>

Selle vaategrupi põhimõte on, et ei ole mõistlik koostada nimekirja põhjustest, millal lahutus ja uuesti abiellumine on lubatav. Põhimõtteliselt on püsivaks loodud abielusuhte purunemine seotud osapoolte patuga – ja patuga rikutud tegelikkusega. Üldisemas mõttes, mitte kitsalt truudusetuse tähenduses, vajavad „abielu ära rikkunud“ või purustanud inimesed andestust. Taasabiellumine ei ole ideaal. Kui vähegi võimalik, tuleb eelmist suhet parandada, taastada, otsida lepitust. Kuid kui taasabiellumine siiski toimub – ja seega kinnitab, et eelmist abielu ei ole võimalik parandada –, on see osa patuga rikutud maailma tegelikkusest, kus Jumala ideaalid alati ei teostu. Sellest hoolimata on seegi samm Jumala armu ja andestuse piirkonnas. Kui keegi väidab, et taasabiellumine on patt, siis ei ole see andestamatu patt. Arvestada tuleb selleski küsimuses Jumala uut loova väega, meeleparanduse ja andestuse jõuga ning uue alguse võimalusega Kristuses, mis peegeldub kõigis eluvaldkondades.

## **2.5. Kokkuvõte: Erinevad vaated uuesti abiellumisele**

Suure üldistusena võib jaotada põhimõtete järgi uuesti abiellumise teema neljaks suuremaks grupiks või vaateviisiks. Kõik neli vaateviisi nõustuvad, et Jumal soovib püsivat abielu. Jumala ideaaliks on, et abielu säilib kuni partneri surmani. Lahutus ei ole Jumala tahe ning on alati seotud patuga. Samas jõuavad erinevate lähenemiste esindajad väga erinevatele tulemustele: alates seisukohast, et abielu ei saa oma olemuses üldse lahutada, kuni seisukohani, et lahutus on võimalik ja Jumala arm annab uue alguse võimaluse. Võimalik, et

---

42 David **Instone-Brewer**, *Divorce and Remarriage in the Church: Biblical solutions for pastoral realities*, Milton Keynes: Paternoster, 2015, lk 129.

43 David **Instone-Brewer**, *Divorce and Remarriage in the Church: Biblical solutions for pastoral realities*, Milton Keynes: Paternoster, 2015, lk 85.

44 David **Instone-Brewer**, *Divorce and Remarriage in the Church: Biblical solutions for pastoral realities*, Milton Keynes: Paternoster, 2015, lk 87.

see erinevus tuleneb põhjapanevama alusest: kas vaadeldakse abielu müstilise ühendusena, õndsusküsimusena, või käsitletakse seda loodupärase mõistliku elu küsimusena?

Nagu öeldud, joonistub evangeelse-vabakogudusliku kirjanduse põhjal välja neli vaatesuunda või tõlgendusgruppi.

**Esimene grupp** ei anna uuesti abiellumise võimalust. Mõned selle seisukoha esindajatest tunnistavad küll erandina, et uuestisünni-järgselt on võimalik uuesti abielluda, kui lahutus toimus enne kristlaseks saamist.

Lahutust esimeses grupis ei tunnustata. Selle seisukoha järgi ei võta Jumal lahutust arvesse. Pärast lahutust kestab Jumala silmis abielu edasi kuni kaaslase surmani. Erandina leidub neid, kes võimaldavad lahutust seksuaalse truudusetuse korral ja kui mittekristlane lahkub suhtest. Ka sellise erandi korral jääb abielu antud vaate pooldajate meelest Jumala silmis kehtima ja järgnev abielu on vastavalt sellele tõlgendusele abielurikkumine.

**Teine ja kolmas grupp** on sarnased ja on käsitletud siin koos. Nad on seisukohal, et lahutus ja uuesti abiellumine on erandiks, kuid siiski võimalik. **Teine** grupp näeb taasabiellumist lubava asjaoluna truudusetust ja seda, kui mittekristlane jätab uskliku maha. Siiski tuleb võimalusel säilitada olemasolev abielu ja lahutus olgu viimane meede. **Kolmas** vaade näeb täiendavaid asjaolusid, mis põhjustavad lahutust ja teatud tingimustel taasabiellumist: perevägivald, psühhoterror, abielukohustuste mittetäitmine, vaimuhaigus – kui nimetada mõningaid.

Uuesti abiellumine on võimaldatav, sest Jumal võtab arvesse inimeste poolt teostatud lahutuse ja uus suhe ei ole abielurikkumine.

**Neljas grupp** näeb lahutuse ja uuesti abiellumise võimaldamist „kõva südame pärast”, kui kasutada Jeesuse väljendit. Suhtes võivad abikaasad arendada käitumismustreid, mis põhjustavad abielu lagunemise. Siiski tuleb püüda ära leppida ja suhe taastada, kuid alati ei ole see võimalik. Isegi kui lahutus toimub puudulikul põhjendusel ja taasabiellumisega tunnistatakse, et üks suhe ebaõnnestus, ei ole olemas andestamatut pattu, kui toimub meeleparandus. Selle seisukoha esindajad leiavad, et tõsiselt tuleb võtta Jumala armu, meeleparandust ja uue alguse võimalust. Selle vaatenurga esindajad püüavad lisaks konkreetsete piiblisalmide tõlgendamisele vaadata ka Piibli terviksõnumit, milleks on armu ja

lunastuse sõnum, ja rakendada seda abielusuhete vallas. Ka lahutust ja taasabiellumist käsitledes.

Alljärgnev tabel võrdleb kokkuvõtvalt erinevaid seisukohti lahutuse ja uuesti abiellumise lubatavusest.

| Grupp           |                                          | I             |                   | II                   |                   | III               |                   | IV                  |                        |            |
|-----------------|------------------------------------------|---------------|-------------------|----------------------|-------------------|-------------------|-------------------|---------------------|------------------------|------------|
| Peatükk         |                                          | 2.1.          |                   | 2.2.                 |                   | 2.3.              |                   | 2.4.                |                        |            |
| Tingimused      |                                          | Ei uut abielu |                   | Piiratud             |                   | Piiratud +        |                   | Arm esmalt          |                        | „No-Fault” |
| Lahutus         |                                          | Ei            |                   |                      |                   |                   |                   | Kõva südame pärast  | Pole andestamatut patu | Jah        |
|                 | Seksuaalne truudusetus                   |               | IS <sup>Jah</sup> | IS <sup>Jah</sup>    | IS <sup>Jah</sup> | IS <sup>Jah</sup> | IS <sup>Jah</sup> |                     |                        |            |
|                 | Hülgamine                                |               |                   |                      |                   |                   |                   |                     |                        |            |
|                 | Usulisel põhjusel                        |               | Mk <sup>Jah</sup> | Mk <sup>Jah</sup>    | Mk <sup>Jah</sup> | Mk <sup>Jah</sup> | Mk <sup>Jah</sup> |                     |                        |            |
|                 | Muul põhjusel                            |               | Ei                | Ei                   | IS <sup>Jah</sup> | IS <sup>Jah</sup> | IS <sup>Jah</sup> |                     |                        |            |
|                 | Muu põhjus                               |               | Ei                | Ei                   | Ei                |                   | IS <sup>Jah</sup> |                     |                        |            |
|                 | Vägivald                                 |               |                   |                      |                   | IS <sup>Jah</sup> |                   |                     |                        |            |
|                 | Vaimuhaigus                              |               |                   |                      |                   | Ei                |                   |                     |                        |            |
|                 | Ilma süülise põhjuseta <i>(no-fault)</i> |               | Ei                | Ei                   | Ei                | Ei                | Ei                | Ei                  | Ei                     | Jah        |
| Uus abielu      |                                          | Ei            |                   |                      |                   |                   |                   | SP, kui ei taastata | Pole andestamatut patu | Jah        |
|                 | Lahutusest sõltuvalt                     |               | Ei                |                      | IS <sup>Jah</sup> | IS <sup>Jah</sup> | IS <sup>Jah</sup> |                     |                        |            |
|                 | Seksulaane truudusetus                   |               |                   | IS <sup>Jah</sup>    |                   |                   |                   |                     |                        |            |
|                 | Usuline mahajätmine                      |               |                   | IS <sup>Jah</sup>    |                   |                   |                   |                     |                        |            |
|                 | Muu                                      |               |                   | Ei                   |                   |                   |                   |                     |                        |            |
|                 | Lahutusest sõltumata                     |               | Ei                | Ei                   | Ei                | Ei                | Rahu              |                     |                        | Jah        |
|                 | Uuesti süüd                              |               | Jah               | Jah                  | Jah               | Jah               | Jah               | Jah                 | Jah                    | Jah        |
| Tähistused      |                                          |               |                   |                      |                   |                   |                   |                     |                        |            |
| IS – ilma süüta |                                          | SP – süüdlane |                   | Mk – mitte kristlane |                   |                   |                   |                     |                        |            |

### Sele 2.5.1. Erinevad vaated lahutusest ja uuestiabiellumisest

Selgituseks sele 2.5.1. juurde: iga grupi tulp jaguneb kaheks tulpaks, mis näitavad vastava põhimõttegrupi orienteeruvaid piire; seisukoht jääb nende piiride vahele. Tingimused on jaotatud alatingimusteks. Kui tingimuse reale on kirjutatud „Ei”, „Jah” või midagi muud, kehtib see väide kõigile alatingimustele.

### **3. Arusaam Eesti EKB Liidu koguduste juhtide hulgas**

Selle uurimuse käigus vestlesin 17 kogudusliku juhtivtöötajaga, kelle juhitud kogudustes on toimunud viimase 5 aasta jooksul laulatusi või on nad ise neid läbi viinud. Vestluse eesmärgiks oli teada saada nende seisukoht seoses lahutatud isiku uuesti abiellumisega ja selle järel võrrelda erinevaid arusaamu, mida esindatakse Eesti EKB Liidus.

Vestlus koosnes kahest peaosast: näited sellest, kuidas lahendas vestluskaaslane oma koguduse töös uuesti abiellumisega seotud küsimusi, ja teiseks põhimõtted, kuidas selliseid olukordi lahendada. Küsimustega on võimalik tutvuda lisa nr 1. Mõned vestluskaaslased keeldusid oma kogemusi jagamast konkreetsete olukordade kohta, kuid olid nõus rääkima põhimõtetest, kuidas nad oma töös uuesti abiellumise juhtumeid lahendavad.

Minu vestluskaaslastele oli lubatud anonüümsus ja sellest tulenevalt ei kasuta ma nende nimesid, vaid tähistusi. Tähistuse kasutamine võimaldab jälgida isiku erinevaid mõtteid. Viide vestluskaaslasele on esitatud tsitaadi või mõtte järel sulgudes või lõigu sees lause loomuliku osana. Tsitaatidest eemaldasin isiku tuvastamist võimaldavad detailid ja vihjed.

#### *Tähelepanek*

Valdav osa vestluskaaslastest rõhutasid, et kõigepealt tuleb rõhutada andestuse ja leppimise tähtsust. Alles siis saab üldse lahutusest ja uuesti abiellumisest rääkida. Enamikust vestlustest jäi läbi kumama mõte, et kogudus või koguduse hingehoidjad peavad tegema endast kõik, et katkine suhe ei lõppeks lahutusega või lahkuminekuga. Sõltuvalt vestluskaaslase temperamendist ja jutukusest võis juhtuda, et rääkisime üle poole vestluse ajast lahutuse ennetamisest ja lahutuse kristlastele sobimatusest. Mulle jäi mulje, et nad soovivad tugevalt rõhutada lahutuse erandlikkust olukorras, kus ei ole enam võimalik lahkumineku protsessi peatada.

#### **3.1. Reegel on, et ei lahuta ega uuesti abiellu, aga...**

Vestluskaaslane (A03-S) ei ole oma praktikas lubanud kellelgi uuesti abielluda. Jumal on määranud nii, et abielu ei lahutata ja uuesti ei abielluta. Kristlased peavad selles eeskujuna kõrget standardit hoidma ega tohi ilmastuda selles küsimuses. Uuesti abiellumine tuleks kõne

alla erilisel kriisiajal, näiteks sõda, kui kaaslane jääb pikemaks ajaks teadmata kaduma ega ole tema tagasituleku lootust. Täiendavate erandite lubamine on halb, sest „kui midagi natuke möönda, siis kõik. See on, nagu laviini lased liikuma, ja ongi kõik, jääd ise selle alla.” (A03-S)

Sarnase vaatega, kuid mitte kristlaste suhtes leebemat seisukohta, kirjeldas (A09-N). Ta on laulatanud kahte vabaabielus olnud isikut, kes kumbki ei olnud koguduse liikmed. Nad mõlemad olid lahutanud oma eelmised riiklikult registreeritud abielud. (A09-N) rõhutas, et kumbki isik ei olnud varem kiriklikult laulatatud, ja selle tõttu oli ta nõus neid laulatama. Samas keeldus ta laulatamast oma koguduse liiget, lapse isa, kes oli jäänud leseks ja soovis abielluda ühe lahutatud emaga teisest kogudusest.

Uskmatute ehk mitte-koguduse-liikmete vabaabieluliste suhete korrastamist toetava mõtte esitas ka (A13-M): „...kui meie suudame usklike kaasa aidata, et tänasel päeval ühiskonnas inimesed paneksid oma asju korda, siis me peame igal juhul juhatama, kaasa aitama ja teenima selles osas.” Kõik, välja arvatud (A03-S), kes oli täielikult uuesti abiellumise vastu, olid sisuliselt ühel nõul, et koguduse-välised inimesed võivad oma elu korrastamisel ka uuesti abielluda. Üldiselt oldi nõus, et olemasolevad vabaabielulised suhted oleks hea korrastada abielu teel.

Kristlasi puudutava esimese erandi toob sisse (A13-M) poolt räägitu: „Kui on uskmatust põlves lahutatud ja inimene tuleb usule, siis me peame ütlema, et minevik on andeks antud. Ja Jumal ütleb: 'Mina teen uut!'” Sama uuestisünni erandit tunnustas ka (A10-M). Ta lisas, et kogudusega liitumiseks on vaja oma vabaabielu korda seada laulatuse läbi. Sellisel juhul ei ole varasemad lahutused takistuseks. Oluline on teha hetke olukord korda: „...vabaabielulist suhet me ei tolereeri.” (A10-M)

(A10-M) väljendas tänu Jumalale, et tema koguduses on väga vähe olukordi olnud, kus kristlased on lahutanud, ja veel vähem soovinud uuesti abielluda teise isikuga. Sellist olukorda kommenteeris ta nii: „Teatavasti Piibel või Uus Testament lubab meil lahutada kahel puhul: muidu kui hooruse pärast ja kui uskmatu ei taha sinuga koos [ühes ikkes] vedada, aga uuesti abiellumisest Uus Testament ei räägi. /.../ Seadus on niisugune: Jumal lubab kahel põhjusel lahutada ja, kes on lahutatud, jäägu lahutatuks. Ja punkt.” Siiski on tulnud ette olukordi, kus tema koguduses on raske südamega võimaldatud kristlasena lahutanule uuesti abiellumist, aga need on olnud väga ranged erandid ja juhtumipõhised lood. Neidki erandeid

kommenteeris (A10-M): „Aga nagu ma nimetasin, on mõned erandid olemas ja jäägu need nende südamele, kes uuesti abielluvad lahutatult, kui ka nende pastorite südamele, kes seda toimingut on läbi viinud.”

(A13-M) lisas kristlaste kohta: „Piibel ütleb, et mida Jumal on kokku pannud, seda inimene ärgu lahutagu. See on see, mille kohta me võiksime ütelda, see on piiripunkt, kust me järgi ei anna.” Ainus võimalik erand, mida Piibel lubab, oleks hoorus, mille korral lahutus tuleks kõne alla. Kui juba siiski ollakse kristlasena lahutatud ja soovitakse uuesti abielluda, siis sarnaselt (A10-M) öeldule, olgu see väga põhjalikult kaalutletud erand, kuid üldiselt oli (A13-M) hoiak: „Selles mõttes mina isiklikult ei poolda sellist uuesti abiellumise teemat.”

Selline uuesti abiellumise piirang on koguduse poolt oluline sõnum ja eeskuju maailmale: „Pigem me peaksime olema nagu vastukaaluks just nimelt ühiskonnale. Kui ühiskond vahetab kaasasid otsekui sokke, iga natukese aja pärast on uus mood ja uus kaasa. Siis kogudus peaks olema just see, kes ütleb ei. Meie väärtustame ka ühist vanadust, ühist elu harmooniat ja seda, et Jumal kannab meid põlvest põlve.” (A13-M)

### **3.2. Teine laulatus – ei või jah?**

Ühe teemana tuli mitme vastaja puhul esile lahutatud isiku uuesti laulatamise võimalus. Osa vestluskaaslastest esitas seisukoha, et ei ole võimalik laulatatud isikul uut laulatust saada, isegi kui uus abielu tuleks erandina kõne alla. Sel juhul peaks olema mingi teine talitus – eestpalve või õnnistamiseremoonia. Oli neid, kes ütlesid, et kui abielu tuleb kõne alla, siis toimub ka laulatus. See nüanss toodi esile, sõltumata uuesti abiellumise küsimuse lahendamise põhimõtetest.

Minu jaoks huvitavana tõi selle nähtuse esile (A06-T), kes sarnaselt eelmistele põhimõtete kirjeldustele annab uskmatuna lahutanule võimaluse pärast päästetud saamist uuesti abielluda. Seda abielu saab sõlmida ka laulatusega. Kui aga kristlane on lahutanud ja soovib abielluda, on range erandina teoreetiliselt võimalik uus abielu luua, kuid laulatust sellisel puhul ei saa toimuda: „Koguduses on kindel seisukoht olnud, et kui kristlased lahutavad, siis laulatusel ei saaks kohta olla.” (A06-T)

(A20-K) ei ole ise ühtegi lahutatud kristlast uuesti paari pannud. Kristlased parandagu esmalt meelt ja leppigu ära, kui aga see ei õnnestu, siis tuleb edasi vaadata juhtumipõhiselt. Reegel on, et uuesti ei abielluta. Isegi kui peakski olema erand, siis ei saa see enam olla laulatus.

(A20-K) esitas uuesti laulatamise piiranguga seoses ühe probleemi. Kui vaba on mahajäetud pool? „Kui vaba ta siis on? Kas ta siis on nii vaba, et nii nagu Piibel ütleb, et kui tema ei ole süüdi lahutuses, siis on ta vaba uuesti abielluma?”

Selgelt reegli-eetilist lähenemist selgitanud (A07-K) ütles uuesti abiellumise kohta, et see ei saa toimuda laulatusega: „Kirikus me laulatust korraldada ei saa, sest laulatatud ta oma eelmise naisega juba on. Et see siis saab olema selline õnnistamine nende poolt valitud mitte-sakraalhoones.”

Sellest kirjeldusest jääb mulje, et mingil tasandil ei ole lahutus lõpetanud esimese laulatuse mõju. Samuti kumab (A20-K) väljendatust läbi ettevaatlikkus: ta näib olevat seisukohal, et eelmise abielu mõju või side jääb kestma. Näib, nagu miski oleks endiselt kinni seotud eelmise abieluga.

Vastupidiselt eelnevale esitas (A18-K) uuesti abiellumise võimaldamise juures ühe argumentina, et lahutusega on lõppenud abielu täielikult: „Teine pool läks lihtsalt ära. /.../ Ja see oligi argument, millega me leidsime, et ta on valla – vaba.” Isegi kristlaste uuesti abiellumist mitte toetav (A10-M) ütles, et kui tõesti saab kristlased uuesti paari panna, kuigi raske südamega, siis on see toiming siiski laulatus.

### **3.3. Reeglieetika, aga...**

Järgmisena vaatan põgusalt reeglieetikast lähtuvat kirjeldust, mis võimaldab uuesti abielluda teatud tingimuste korral. Üldiselt väljendasid vastajad, kes kirjeldasid seda põhimõtet, olukorrapõhist analüüsi reeglieetika kõrval, kus reeglieetika on vaid juhtnõör, millest lähtuda, kuid samas arvestatakse olukorra ja juhtumi spetsiifikat.

Kõige selgemalt kirjeldas erandeid, millal on õigustatud uuesti abiellumine (A07-K). „Üldreegel, mida mina olen enda jaoks võtnud. Et kolm põhjust siis: üks on siis – usulistel põhjustel jäetakse sind maha; teine on siis see, et on raske psüühikahäire või vaimuhaigusega tegemist, /.../ kolmas põhjus on siis see, kui üks abikaasa leiab endale selle uue ja jookseb sellega nii-öelda ära. Siis on võimalus teisel abielluda.” (A07-K)

Sarnaselt eelnevale kirjeldas (A15-T) olukordi, millal tuleb uuesti abiellumine kõne alla, kui eelmist suhet ei saa parandada. Nendeks on truuduse murdmine ja mahajätmine. Sellistes

olukordades oleks uuesti abiellumine mõeldav, kuid esmalt tuleb välja selgitada, kas Jumal paneb uuele suhtele „veto peale” või mitte.

Veel kitsamate eranditega, kuid rohkem olukorrast lähtuvat seisukohta, kirjeldas (A14-U): „Mina leian, et taasabiellumine üldreeglina on patt. /.../ Erand ilmselt tuleb sealt Matteuse evangeeliumist, et kui on hooramise pärast lahutatud, aga sealgi ei ole ta kohustusena, vaid mööndusena.” Teise erandina kirjeldas (A14-U) kaaslase äralangemist usust selliselt, et lahkub perest ja ei hooli enam koguduse arvamusest. Seni, kuni mõlemad on kristlased, on väga raske näha õigustust esmalt lahutusele ja siis uuesti abiellumisele, leidis vestluskaaslane.

Uuesti abiellumise võimaldamise eeldusena näeb (A14-U) vajadust ootamise või meelega paranduse aja järele. Selliseks ajaks võiks tema meelest olla orienteeruvalt viis aastat. See on vajalik haavade lappimiseks ja stabiilsuse loomiseks nii tundeelul kui ka materiaalses elus. Lisaks on see aeg vajalik teisele poolele äraleppimise võimaldamiseks.

(A08-V) väitis, et truudusetuse ja hülgamise kõrvale on raske luua reeglit, mis võimaldaks või keelaks kristlaste uuesti abiellumist täiendavate lahutuse põhjuste korral. Neid olukordi tuleb lahendada juhtumi sügavamaid põhjusi uurides. Kooselu lagunemine on ikka seotud jäärapäisusega. Jäärapäisuse pärast tehakse ka teisi patte ja astutakse Jumala tahte vastu.

Kangekaelsus on põhjuseks, miks asetab mõni ka koguduse fakti ette, et nad abielluvad, sõltumata koguduse või pastori otsusest, kirjeldas (A06-T). Kui juba selline olukord on seljatanud, on võimalik siiski andestust saada ja olla koguduse liige pärast oma pattude kahetsust ja meelega parandust. Aga see ei õigusta sellist käitumist ja põhjustab tõrkuvat suhtumist nende suhtes, kes teadlikult astuvad vastu koguduse otsusele. (A08-V)

Samu põhjendusi lahutamiseks, kuid natuke kitsamalt (ainult abielurikkumine ja uskmatu lahkumine), esitles (A02-E). Ta kirjeldas üht lisaerandit oma kogemuse põhjal, kus noor abielunaine lahutas kohtu abil oma mehest. Mõlemad olid koguduse liikmed. Sellises olukorras kehtiks reegel, et jäägu abielutuks. Sai selgeks, et naine ei soovi üldse ära leppida ja noormehel oleks selle reegli järgi ees ootamas üksiku mehe elu. „Siin ei ole head lahendust, on üsna raske lahendus, aga see on siiski parem, kui et me ütleks, et sa pead elu lõpuni jääma abielutuks, kui teine pool ei lepi sinuga ära.” Kui (A02-E) selgitas lühidalt kokku võtta, võib liiga jäik reeglitest kinnihoidmine tuua suuremaid probleeme kui armule lootmine. Kõikelubav hoiak ei ole mõistagi vastuvõetav.



### 3.4. Armust lähtuvalt

Neli intervjuueeritavat kirjeldasid uuesti abiellumise võimalikkust jumaliku lunastuse ja armu põhimõttest lähtuvalt ega esitanud olukordade hindamisel nimekirja eeltingimustest, millal uuesti abiellumine kõne alla tuleb. (A05-R) ütles: „Ainuke alus on arm. Mine armu alla ja palu armu.” Abielulahutus on alati seotud patuga ja patu katab kinni vaid arm. Siiski kõik need neli vestluskaaslast olid ühel nõul, et igat olukorda tuleb uurida eraldi ja teha selle alusel otsus.

Ühe põhimõttelise küsimuse esitas (A12-L): „Aga kuna oleme patuses maailmas, siis alati ei suuda me selle [püsiva abielu ideaali] järgi elada. Siin ongi Jumala armu ja abi tarvis. Kui patt, isekus, vead, suhtlusvead on selle suhte niiviisi rikkunud, et nad on selle abielu hävitanud /.../ siis tuleb küsida, mis edasi?”

Samuti tõi (A05-R) esile, et abielu lagunemine on põhjustatud patu poolt. Selline olukord vajab Jumala armu alla panemist. Kui inimene on saanud hakkama abielu lõhkumisega, kuidas edasi? Näiteks ei pidanud vastaja mõeldavaks, „et jätta seal kuskil kahekümne, kahekümne viie aastane noor inimene üksikuks ja elu lõpuni ta abielluda ei tohi.” Üldise reegli vastu, mis keelab eksinu uuesti abiellumist, esitas (A05-R) väite: „No kuulge, nad hakkavad omale nööri kaela panema, vähe sellest, et nad kogudusest ära lähevad. Ja me ei saa teda aidata.” (A05-R) näeb sarnaselt (A12-L), (A11-J) ja (A19-D)-ga, et inimest ei saa jätta abistamata. Küsimus, kas lahendus on uuesti abielu lubamine, saab vastuse juhtumipõhiselt.

Esimese eeldusena, millal (A19-D) on nõus võtma uuesti abiellumise sooviga isikut jutule, on alandlikkus ja kõva südame pehmenemine. Üldiselt on lahutus, sõltumata konkreetsetest eksimustest, siiski seotud kõva südamega: „See, mida Jeesus ütleb, et Mooses andis lahutuskirja ainult ühel põhjusel ja see on kõva südame pärast. /.../ On see väline tulem siis seksuaalne väärkohtlemine, on see mingisugune füüsiline vägivald, mis iganes. Need on pigem väljundid sellele, et tegelikult inimese süda on kivistunud selle inimese suunas, aga eelkõige Jumala suunas.” Üheks südame pehmenemise tunnuseks on, et inimene on oma võimaluste piires oma eelmise suhte korrastanud. „Kui inimene on vähemalt omalt poolt andeks palunud ja andeks andnud, siis *okei*, ma kuulan edasi.” (A19-D)

Teise olulise eeldusena, kuid mitte väga jäigalt kinni hoitud, tõi esile (A11-J) – ootamise perioodi kahe abielu vahel. Kuna lahutuse tagajärjeks võib olla enesesüüdistus ja isegi lein,

võib tekkida kiusatus ja soov uus suhe luua. See ei pruugi üldse läbi kaalutud ega tark tegu olla. Seetõttu esitles (A11-J) ootamise perioodi vajalikkust. (A19-D) lisas, et lähedases abielusuhtes on kaks inimest üheks kasvanud. Lahutusega toimetulek võtab aega. „Kui inimene haakub kohe järgmise suhtega, siis selle järgmise suhte taasliitmine on üldjuhul pigem raske.” (A19-D)

Kolmanda eeldusena kirjeldasid nii (A19-D) kui ka (A12-L) meeleparanduse olulisust. Meeleparandusega koos käib ka oma suhete korrastamine võimaluse piires. Selle hulka kuulub ka suhete korraldamine eelmise abikaasaga. See toob rahu, nii palju kui võimalik. „Paulus ütleb, et pidage rahu nii palju, kui teist sõltub” ütles (A19-D). Lisaks aitab minevikuasjade korraldamine vähendada probleeme ja pingsituatsioone uues abielus.

Põhjuseks, miks uuesti abiellumine tuleb kõne alla, esitas (A05-R) fakti, et kõik ei suuda üksikuks jääda: „Kõik ei ole sobilikud mungaks ega nunnaks. Ta ei suuda seda. No kuhu me ta lükkame, mis me temaga teeme. Kui ta niiviisi on ja Jumala käest armu palub, ma usun, et ta saab armu.” (A12-L) ja (A19-D) tõid välja, et Jumala lunastustöö on ka uuesti abiellumise üle. „Mulle tundub, et ikkagi see lunastus on nii võimas asi, et sellega on võimalik joon täiesti vahele tõmmata,” ütles (A19-D). Need neli intervjuueeritavat olid samal seisukohal, et on võimalik uuesti alustada Jumala armust. Sellisel juhul on siiski selge, et lagunened suhte mõju jääb mõjutama inimest, sellest ei pääse.

On toodud esile põhjendusi, et kristlaste vahelise lahutuse korral võib süütu pool uuesti abielluda. (A05-R) tõi selle kohta näite „Братский Вестник”-ust, aga vaidles sellele kohe vastu: „Lahutuse juures on üsna tõenäoline, et on süüdi mõlemad pooled teatud määral.” Taasabiellumise puhul on süütu-poole-argument üsna nõrk.

Kõik neli selle vaatenurga esindajat näevad pigem, et „inimesel ei ole hea üksi olla”. (A19-D) viitas Pauluse kirjale korintlastele (1Kr 7:9): „...parem on abielluda, kui himudes põleda.” Nende himude hulka kuulub nii seksuaalne himu kui ka kuuluvuse himu. „Kui inimene julgeb seda endale tunnistada, siis ma arvan, et see näitab, et see inimene on päris küps, mitte küpse,” väitis intervjuueeritav väikese muigega.

Eelmistele seisukohtadele natuke teisiti lähenes (A18-K): „Ma ei näe olulisi teoloogilisi põhjendusi, mis keelaks abiellumast.” Lahutus lõpetab abielulise suhte ja see ei kesta edasi. Põhilise uuesti abiellumist võimaldava põhjusena nägi ta sarnaselt eelmistele, et inimesel ei

ole hea üksi olla. Otsustus peab siiski olema praktilistel kaalutlustel. Olulised küsimused tulevad laste kasvatamises ja pärandi asjades. Loomulikult ei tohiks lahutada ega uuesti abielluda kergekäeliselt. „Me kogudustes ei propageeri abielu lahutust ja siis taasabiellumist. Abielu on ikkagi püha institutsioon koguduse jaoks, mehe ja naise vaheline.”

Oluline on (A18-K) sõnul kogudusepoolne otsus. Kogudus otsustab, kas lubada uuesti abielluda või mitte. Ühe piiranguna siiski lisas (A18-K): „Aga kui nüüd kristlased lahutavad abielu, siis tõenäoliselt samas koguduses, ma arvan, et mina neid enam ei laulataks.” Selle eesmärgiks on näidata, et abielu tuleb võtta tõsiselt ja olla vastu kergekäelise lahutusele ning mõtlematule uuesti abiellumisele.

### **3.5. Kes otsustab?**

Järgmisena vaatlen otsustamise protsessi vestluskaaslaste kogudustes. Mittekristlaste või kogudusega mitte seotud isikute korral oli kõigis intervjueeritavate kogudustes ühesugune otsustamise kord. Sellistel juhtudel otsustab pastor ise. Otsuse teeb ta oma põhimõtetest lähtuvalt, kas laulatada (õnnistust paluda) või mitte. Koguduse liikmete taasabiellumise soovi korral oli, kogudustest sõltuvalt, erinev otsustamise kord.

Minu vestluskaaslased, kes esitlesid armust või praktilistest küsimustest lähtuvat seisukohta, kirjeldasid nende kogudustes samasugust otsustamise korda. Nendes kogudustes toimub otsustamine juhatuses – või teatud olukordades ka täiskogus. Privaatsemate ja delikaatsemate asjade arutamine abiellumist sooviva inimesega toimub siiski privaatsetl – pastoriga – hingehoidliku vestluse ajal. (A19-D) põhjendas kollektiivse otsustamise vajalikkust inimese südame kavalusega. Vajadusel on juhatusel õigus pastori otsus kahtluse alla seada ja vajalikud muudatused otsuses sisse viia. (A18-K) toonitas, et abiellumine, ka uuesti abiellumine, on koguduslik sündmus ja kogudusel peab olema õigus väljendada oma tahet ka selles küsimuses.

Koguduse juhtide poolset otsustamist põhjendas (A11-J) ka teadmistega koguduses, mis kogunevad suhte lagunemise käigus. „Aga kui inimene usklikuna koguduse liikmena on lahutamas oma abielu, et ma arvan, põhjused tulevad nagu seal juba välja. Kogudus rakendab kõik oma võimalused selleks, et seda abielu päästa. /.../ Kui see abielu ei ole olnud päästetav, /.../ on terve hulk eelteadmist, et kas see taasabiellumise keeld laieneb antud olukorras või mitte.” (A11-J)

Pastorid, kes ei näinud uuesti abiellumise võimalust kristlaste hulgas, otsustasid üldiselt üksinda, kui nende poole pöörduti taasabiellumise sooviga. Erandlikult kõlas (A10-M) selgitus: kui koguduses toimub kristlasena lahutatud isikul uuesti abiellumine, siis ka sellise otsuse teeb pastor, kuid ta peab nõu koguduse juhtidega.

Rohkem reegli-eetikast lähtuv (A14-U) ütles, et otsus peab olema koguduslik. See ei saa olla ei abielluja ega pastori individuaalne otsus. Ka (A06-T) toonitas, et kui rakendatakse erandkorras taasabiellumist koguduse liikme puhul, siis see otsus peab toimuma juhatuses, väikese koguduse puhul aga täiskogus.

Tavaliselt on ka (A08-V) ja (A15-T) arutanud lahutanud paaride uuesti abiellumise võimalikkust oma koguduses juhatusega. Täiskogu nad ei ole kaasanud.

Uuesti abiellumist keelava või lubava otsuse on (A02-E) ja (A07-K) langetanud siiski ainuisikuliselt, võttes arvesse teiste pastorite või vaimulike töötajate arvamusi. Enamasti on need nõuandjad teiste Eesti EKB Liidu koguduste töötajad või pastorid.

### **3.6. Uuesti abiellunu rakendamine koguduses**

Koguduses kaasaotamine ja -aitamine on üldiselt kristlase üheks tunnustatud õiguseks ja kohustuseks. Erinevate ülesannete ja vastutuste kandmine sõltub tema andidest ja tunnustusest, mida annab kogudus ja teatud ülesannetes koguduste liit. Üheks tunnustust mõjutavaks teguriks on uuesti abiellumine.

Kõigi intervjuueeritavate arusaamine oli, et tavaliselt uuesti abiellunud isik pastori ordinatsiooni ei saa. See seisukoht ei sõltunud sellest, kas inimese abielu lahutus ja uuesti abiellumine toimusid enne kristlaseks saamist või pärast seda.

Vestluskaaslased selgitasid piirangut pastori ametile erinevalt. (A08-V) põhjendas seda Eesti EKB Liidu koguduste traditsiooniga, mis näeb lahutatud ja uuesti abiellunud pastoris halba eeskujut. (A11-J) lisas halvale eeskujule tingimused Uue Testamendi pastoraalkirjadest, mis esitavad nõudmised koguduse juhtidele ka nende pereeluga seonduvalt. Need nõudmised on Uues Testamendis esitatud samuti ühe osana eeskujuks olemisest.

Ühe võimaliku erandolukorrana esitas (A02-E) olukorda koguduses, kus ei ole võimalik kogudust juhtima panna tingimustele vastavat inimest. Väikestes kohtades ja kogudustes võib

olla olukord, kui ei ole inimest, kes saaks kogudust juhtida. Siis võib tulla kõne alla ajutise kohatäitjana isik, kes on uuesti abiellunud. „Kui vähegi võimalik, ja suuremates kogudustes kindlasti see on võimalik, et mina sellist inimest ei paneks koguduse vanemaks.” (A02-E)

Sellisele erandile vastandus (A19-D), et tema tunnustaks erandit vaid koguduse kontekstis andide ja kutsumuse põhjal. Kui on põhjuseks, et kedagi teist pole võtta, siis on see väga halb põhjendus. Kogudus peab teda tunnustama anni ja kutsumuse põhjal, mitte koguduse hädaolukorra põhimõttel. Muidu (A19-D) soovib ja pooldab seisukohta, et pastoril on olnud ainult üks naine kogu oma elu jooksul, erandiks vaid lehestumine.

Pastoriks olemist võib oma esimeses abielus olevat inimest takistada veel üks abielu seos. Kui tema abikaasa on olnud varem lahutatud, siis seegi võib muuta pastoriks saamise võimatuks. Sellise olukorra kohta oli (A10-M)-l kommentaar: „No sõna ütleb, et kes lahutatuga abiellub, see rikub abielu.” Sama põhjendust tõid mitmed teisedki vestluskaaslased, miks ei tohiks selline inimene pastori ametit pidada.

Siiski oli selles küsimuses ka teisi arvamusi, alates soovituselt – mitte püüelda sellisel juhul pastoriks saada – kuni seisukohani, et abikaasa eksimuste eest vastutab ainuisikuliselt abikaasa ise. „Me ei vastuta oma abikaasa ega oma laste tegude pärast, vaid oma tegude pärast.” (A13-M)

Pastorite ja diakonite puhul on lähenemine sarnane. Üldine arusaam on, et sarnaselt pastori ordinatsiooniga ei või uuesti abiellunud isik diakoniks saada. Ainult (A05-R) ja (A19-D) nägid, et uuesti abiellunu võib saada koguduses diakoniks koguduse soovil. (A12-L) leidis, et kui kogudus taasabiellunut usaldab, võib koguduse otsusel ta siiski ka pastoriks saada. Isegi kui see on pigem erand ja on selge, et taasabiellunud on juhile vajalikku usaldust raskem saavutada kui sellel, kellel lahutuse ja taasabiellumise taaka elus ei ole. Üldiselt jäi mulje, et diakoni ametit koguduses peetakse vaimulikuks ametiks ja selliselt on seal kõrgendatud nõudmised. Diakoni ametile rakendati koguduse õpetaja ametile sarnaseid piiranguid.

Juhatusse kuulumises nähti üldiselt ka kõrgendatud norme. Juhatusel liikmele rakendati samuti kõrgeid nõudmisi. Siiski nägid (A08-V), (A09-N) ja (A19-D) uuesti abiellunudel võimalust teenida juhatuses koguduse nõusolekul. (A08-V) tõi esile, et juhatus esindab erinevaid inimesi nende koguduses ja selliselt on juhatus läbilõike kogudusest tervikuna. Kui koguduses on mitmeid uuesti abiellunuid, siis on tõenäosus, et juhatusse satub ka uuesti abiellunu. See on

lubatav selle tõttu, et juhatuses on ka ülesandeid, mis ei ole vaimulikud ülesanded. Vaimulikele kehtib jätkuvalt ühe abielu tingimus.

Teiste kaasateenimisvõimaluste suhtes olid piirangud üldiselt leebemad ja varieerusid koguduste vahel. Kuna piirangute olulisust nähakse pastori ja juhtivtöö ametites, siis mitmed vestluskaaslased muid kaasateenimise vorme ei kommenteerinud.

Vestluskaaslased, kes mainisid täiendavaid teenimise vorme, kirjeldasid, et kaasateenimise võimaluse annab kogudus. Kui kogudus on nõus, siis saab teha kõike, mida teha antakse. Väljapaistvamate ja inimeste ees teenivate ametikohtade suhtes mainiti mitmel korral katseaega, mille möödudes tuleks selline koguduse ees teenimine kõne alla. (A18-K) ütles, et kui on toimunud koguduse liikmel lahutus ja uuesti abiellumine, on üldiselt hea, et ta leiaks teise koguduse, kus on võimalik kaasa teenida. See on seotud praktiliste probleemidega, mis pärast sellist sündmust koguduses võivad tekkida.

### **3.7. Kokkuvõte vaadetest Eesti EKB Liidu koguduste juhtide hulgas**

Uuesti abiellumise soovide lahendamisest kogudustes jäi vestlustes kõlama peamiselt kolm eristuvat põhimõtet. Lühidalt sõnastatult on nendeks: keelu põhimõte, reegliteetika ja armu põhimõte. Kõik põhimõtted jagavad ühist arusaama, et lahutus ja uuesti abiellumine on alati seotud patuga. Osalt korreleeruvad need kirjanduse põhjal välja joonistunud lähenemisviisidega, mida selles töös on esile toodud neli, kuigi grupp 2 ja 3 on sarnased (vt lk 18).

Keelu põhimõtte kohaselt, mis ilmnes intervjuudest, on mõnede vaimulike meelest kristlasele uuesti abiellumine keelatud, sõltumata lahutuse põhjustest. Kui kristlasele siiski tehakse erand, on see väga haruldane ja seda erandit ei kasutata teiste olukordade hindamisel. Reeglitepõhine lähenemine, mida võis intervjuude põhjal sõnastada, näeb kristlasel võimalust uuesti abielluda erandjuhtudel, lähtuvalt lahutuse põhjustest. Lõplik otsus tehakse siiski igat juhtumit eraldi hinnates. Kolmas hulk EKB vaimulikke rõhutas pigem armu põhimõtet. Armu põhimõtte kohaselt ei ole ettekirjutatud nimekirja, mis fikseeriks põhjenduste ja erandite loetelu detailitäpsusega, ja otsustamine toimub juhtumipõhiselt kas pastori või koguduse tunnetuse kohaselt. Mõistagi on selle tunnetuse kujundamisel oluline roll nii pühakirja tõlgendamisel kui ka koguduse tunnetuslikul foonil.

Sõltumata põhimõtetest, kuidas lahtust ja uuesti abiellumist lahendatakse, oli valdava enamuse vestluskaaslaste seisukoht ühine: kristlaste lahtus on suur tragöödia ja uuesti abiellumine ei saa toimuda kergekäeliselt. Abielu on tähtis ja toob kaasa vastutuse. Abielu purunemise ja taasabiellumise küsimused on keerulised. Võiks tsiteerida Martin Lutherit, kes ütles: „Teie, armsad isandad, ei ole ainsad, kellel on abieluküsimuste pärast palju peamurdmist; ka teiste käsi käib samamoodi.“<sup>45</sup> Luther pidas abieluasju küll pigem ilmaliku võimu valdkonda kuuluvaks. See on seisukoht, mida vabakoguduste vaimulikud ilmselt ei kiirusta pooldama.

Intervjuudes tuli esile ka taasabiellunu kaasatöötamine koguduses ja tema võimalik roll pärast meeleparandust ja teatud usalduse taastamist. Koguduses kaasatöötamine on üldiselt võimalik kõigil kristlastel, leidsid EKB Liidu vaimulikud, kuid amet või tegevus sõltub üldiselt koguduse soovist, tunnetusest ja usaldusest. Siiski tuleb arvestada kaasateenimise võimalustes piirangutega, kui on toimunud abielulahutus ja uuesti abiellumine. See sõltub kohaliku koguduse valmisolekust tunnustada, olgu formaalselt või mitteformaalselt, taasabiellunu teenimisrolle.

Seles 3.7.1. on ülevaatlilikult näha intervjuueeritavate seisukohad taasabiellumisest. Mitmed lahtrid on tühjad, sest rääkimise käigus ei tulnud need punktid esile. Juhtus ka seda, et intervjuueeritav keeldus mõnest teemast rääkimast.

Tabelis näitab „põhimõtte“ tulp, millisele põhimõttele üldiselt vastaja otsustamisel toetus. Mõnel puhul otsustasin „põhimõtte“ üle ka selle järgi, mis võiks olla intervjuueeritava seisukohtadele kõige lähem otsustusalus. Tavaliselt ei ole põhimõtted vestluses ju selgelt ja definitsiooni tasemel sõnastatud. „Otsustaja“ tulp näitab, kes intervjuueeritava koguduses enamasti otsuse vastu võtab. „Taasabiellumist võimaldavate tingimuste“ tulpade grupp näitab olukordi, millal on võimalik uuesti abiellumine, ainult lahtus või mitte kumbki. Tulp „Uus laulatus“ näitab, kas intervjuueeritav näeb võimalikuna uue laulatuse pidamist, kui inimene on varasemalt laulatatud olnud, või peaks taasabiellumise tseremoonia olema laulatusest erinev, pigem õnnistuspäev või midagi muud.

---

45 Martin **Luther**, *Valitud tööd*, Tartu: Ilmamaa, 2012, lk. 623.

|                        |   |                    | Taasabiellumist võimaldavad tingimused |               |                            |                |                     |          |             |             |              | Võimalused koguduses teenida |                 |         |                 |         |                 |
|------------------------|---|--------------------|----------------------------------------|---------------|----------------------------|----------------|---------------------|----------|-------------|-------------|--------------|------------------------------|-----------------|---------|-----------------|---------|-----------------|
| Vestluskaaslane        |   |                    | Mittekristlased                        | Uuestisünd    | Hülgamine                  | Uskmatu lahkub | Üleaisa löömine     | Vägivald | Vaimuhaigus | Muu eksimus | Uus laulatus | Pastor                       | Diakon          | Õpetaja | Juhatusel liige | Muu töö | Kogudusel liige |
| (A01-I)                | ? | K                  | Jah                                    | Jah           |                            |                |                     |          |             |             | Ei           | Kogudusel tunnetus           |                 |         |                 |         |                 |
| (A02-E)                | R | P                  | Jah                                    | Vältis        |                            |                | Jah                 | teemat   |             |             | Jah          | Ei                           |                 |         |                 |         |                 |
| (A03-S)                | K | P                  | Ei                                     | Ei            | Ei                         | Ei             | Ei                  | Ei       | Ei          | Ei          | Ei           | Ei                           | Ei              | Ei      | Ei              | Ei      | Ei              |
| (A05-R)                | A | J                  | Jah                                    | Jah           | Jah                        | Jah            | Jah                 | Jah      | Jah         | Jah         | Jah          | Ei                           |                 |         |                 |         |                 |
| (A06-T)                | R | K                  | Jah                                    | Jah           | Lahutus                    |                |                     |          | Ei          | Ei          | Jah<br>Ei    | Ei                           | Ei              |         |                 |         | Jah             |
| (A07-K)                | R | P                  | Jah                                    |               |                            | Jah            | Jah                 |          | Jah         |             | Ei           | Ei                           | Ei              |         |                 |         |                 |
| (A08-V)                | R | J                  | Jah                                    | Jah           | Jah                        | ▶▶             | Jah                 |          |             | L           | Ei           | Ei                           |                 |         |                 | Jah     | Jah             |
| (A09-N)                | K | P                  | Jah                                    | Jah           | Lahutus                    |                |                     |          |             | Ei          | Ei           | Ei                           | Ei              |         | Jah             |         |                 |
| (A10-M)                | K | P                  | Jah                                    | Jah           | Ei                         | Lahutus        |                     | Ei       | Ei          | Ei          | Jah          | Ei                           | Ei              | Ei      | Ei              |         |                 |
| (A11-J)                | A | J                  | Jah                                    | Jah           | Pastori/juhatusel tunnetus |                |                     |          |             |             | Jah          | Ei                           |                 |         |                 |         |                 |
| (A12-L)                | A | J                  | Jah                                    |               | Pastori/juhatusel tunnetus |                |                     |          |             |             | Jah          | Kogudusel tunnetus           |                 |         |                 |         | Jah             |
| (A13-M)                | K | P                  | Jah                                    | Jah           |                            |                | Jah                 |          |             |             |              | Ei                           | Ei              | Ei      | Ei              | Jah     | Jah             |
| (A14-U)                | R | K                  | Jah                                    | Jah           |                            |                | Jah                 |          |             |             |              | Ei                           | Ei              | Ei      | Ei              |         |                 |
| (A15-T)                | R | J                  | Jah                                    |               | Jah                        | Jah            | Jah                 |          |             |             |              | Ei                           | Ei              | Ei      |                 |         |                 |
| (A18-K)                | A | K                  | Jah                                    | Jah           | Praktilisus                |                |                     |          |             |             | Jah          | Ei                           | Kogudusel otsus |         |                 | Jah     |                 |
| (A19-D)                | A | P                  | Jah                                    | Jah           | Pastori tunnetus           |                |                     |          |             |             | Jah          | Ei                           | Kogudusel otsus |         |                 | Jah     |                 |
| (A20-T)                | K | P                  | Jah                                    | Vältis teemat |                            |                |                     |          |             |             | Ei           | Ei                           | Ei              |         |                 | Jah     | Jah             |
| Lühendid ja värvid:    |   |                    |                                        |               |                            |                |                     |          |             |             |              |                              |                 |         |                 |         |                 |
| Põhimõtted:            |   | K – keelu põhimõte |                                        |               |                            |                | R – reegli põhimõte |          |             |             |              | A – armu põhimõte            |                 |         |                 |         |                 |
| Otsustaja:             |   | K – kogudus        |                                        |               |                            |                | J - juhatus         |          |             |             |              | P – pastor                   |                 |         |                 |         |                 |
| Põhjused / võimalused: |   |                    |                                        |               | Jah                        | Ei             | Lahutus (L)         |          |             | Tunnetus    |              | Vältis teemat                |                 |         | Ei maininud     |         |                 |

**Sele 3.7.1. Eesti EKB Liidu pastorite seisukohad taasabiellumise kohta**



## 4. Kokkuvõte

Töö eesmärgiks oli kirjeldada Eesti EKB Liidu koguduste juhtide seisukohti seoses uuesti abiellumisega pärast lahutust ja võrrelda juhtide vaateid kirjanduses kirjeldatud nelja erineva lähenemisviisiga: esimene – ei mingit uuesti abiellumist, teine – lahutus ja uus abielu mahajätmise ja abielurikkumise korral, kolmas – lahutus ja uus abielu täiendavate tingimuste korral, neljas – lahutus ja uus abielu armu põhimõttel. Ümbersõnastatult kasutab esimene lähenemisviis keelu põhimõtet, teine ja kolmas reegli põhimõtet ja neljas armu põhimõtet. Tööst selgus, et kirjanduse põhjal ilmnenu vaateviisid ja intervjuudest välja tulnud seisukohad olid mitmes aspektis võrreldavad, kuigi hingehoidlik tegelikkus on sageli keerukam ja mitmetahulisem kui teoreetiline kirjandus.

Uuringu käigus selgitasid Eesti EKB Liidu koguduste juhtivtöötajad erinevaid põhimõtteid, kuidas nad lahendavad uuesti abiellumise juhtumeid nende kogudustes. Suures osas on võimalik need lähenemisviisid jaotada kolmeks: keelu põhimõte, reegli põhimõte ja armu põhimõte. Selline piiritlemine ei olnud siiski päris range. Mitmed vestluskaaslased rakendasid mõnes küsimuses või erandolukorras teise grupi lähenemisviisi.

Ühe avastusena tõdetakse käesolevas töös, et eesti autorite poolne abielutemaatika käsitus on liiga vähene, et üksnes sellele uuesti abiellumise küsimustes toetuda. Seepärast tuginesid mitmed Eesti EKB Liidu pastorid antud küsimuses teiste pastorite ja kogudusetöötajate arvamustele või välismaistele eeskujudele. Sellest järeldan, et eesti autoritelt võiks olla lahutamise ja uuestiabiellumise teemal rohkem selgitavat kirjandust.

Mitme pastori kõhklev nõusolek intervjuule, täiendav soov anonüümsusele ja isegi intervjuust keeldumine jätsid järgmised muljed: esiteks, kristlaste uuesti abiellumine on valus teema ja selle tõttu püütakse seda võimalusel vältida; teiseks puuduvad mitmetel pastoritel läbimõeldud arvamused; võimalik, et ettevaatlikku suhtumist kogu teemakäsitlusse mõjutab ka häbi või hirm eemaletõukamise ees teiste ametivendade seisukohtadest erineva arusaama tõttu.

Esile toon veel kollektiivse otsustamise pastorite hulgas. Nii mitmeski koguduses toimub uuesti abiellumise teemal ühine otsustamine kogudusega või juhatusega. Samuti nähti

abielude purunemise ennetamiseks nii mõneski koguduses vajadust kollektiivsele panusele. Hingehoidlikke ja abielusuhet tugevdavaid koolitusi on mitmetes Eesti EKB Liidu kogudustes ka korraldatud.

Silma torkas, et Eesti EKB Liidu vaimulike hulgas on lahutuse ja taasabiellumise, eriti viimase osas, küllaltki erinevad arusaamad. Vahest peegeldab see nii eeskujusid kui ka allikaid, mida nende küsimuste käsitlemisel kasutatakse. Vahest peegeldab see evangelikaalse maailma erinevaid seisukohti üldisemalt. Võimalik, et põhjuseks on ka, et viimastel aastatel ei ole EKB Liidus sel teemal laiemat arutlust toimunud. Nii on iga vaimulik töötaja kujundanud oma lahendused – enda piiblitõlgenduse, internetimaterjalide, koguduse väljakujunenud praktikate ja tegelike juhtumitega toimetuleku põhjal.

Üsna uudsenäkölas, et osa EKB vaimulikke, kes küll nõustuvad taasabiellumise võimalusega, ei nimeta teistkordset abielu sõlmimist laulatuseks. Ilmselt viitab sellele aga juba 1998. aastal EKB Liidu töötajatele „Karjase Kirjas” öeldud juhised: „...varem kristlikult laulatatud puhul ei tule teistkordne laulatus kõne alla”.<sup>46</sup> Ehkki see tsitaat ei arenda teemat põhjalikumalt, võib väita, et siin soovitatakse taasabiellumise puhul laulatustalituse asendamist mingi teistsuguse talitusega, kui kristlik laulatus on juba kunagi toimunud. Muidugi võib ka juhtuda, et ühel taasabiellujal on olnud kristlik laulatus, aga teine astub abiellu esimest korda. Mida siis teha? Sellest tulenevalt näen võimalust jätkuva diskussioonile ja uurimisele laulatuse kohta.

Täiendava diskussiooni võimalusena näen intervjuudest tulenevalt ka teemat, kuidas uuesti abiellunuid rakendada kaastööliseks koguduses. Millised võiksid olla uuesti abiellunute rakendamise põhimõtted koguduses? Kas pühakiri annab sellisel juhul mingeid suuniseid? Apostel Paulus, kes kristlasi taga kiusas, sai oluliseks juhiks algkoguduses. Tõsi, ta pidi ilmselt kõigepealt kaua kaaskristlaste usaldust võitma. Aga taasabiellunute rakendamine vaimulikus töös? Siin peaks olema tegemist ilmselt laiemaga Piibli-meelsust ja -vaimu silmas pidava järelemõtlemisega.

Minu lootus on, et see töö võib olla tõukeks täiendavale uurimisele ja arutelule Eesti EKB Liidu kogudustes ja teoloogide hulgas.

---

46 *Karjase Kiri* nr 76, oktoober 1998, lk 4, EKBL ordineerimiskomisjoni töökoosolek.

## **Kasutatud allikad**

**Edgar**, Thomas R., „Divorce, but No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990.

**Grenz**, Stanley, *Sexual Ethics: a biblical perspective*, Cumbria: Paternoster Press, 1998.

**Heth**, William A., „Divorce, but No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990.

**Instone-Brewer**, David, *Divorce and Remarriage in the Church: Biblical solutions for pastoral realities*, Milton Keynes: Paternoster, 2015.

**Kenner**, Craig S., *And Marries another: Divorce and Remarriage in the Teaching of the New Testament*, Grand Rapids: Baker Academic, 2012.

**Laney**, J. Carl, „No Divorce & No Remarriage” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990.

**Luther**, Martin, Valitud tööd, Tartu: Ilmamaa, 2012.

**Pawson**, David, *Remarriage is Adultery unless*, Ashford: Anchor Recordings Ltd, 2013 [Kindle for Android 7.10].

**Pilli**, Toivo, Ettekandemärkmed „Abielu, lahutus, taasabiellumine: elu on keerulisem, kui õpetus sellest” Tartu: 7.–8. aprill, 2000.

**Pilli**, Toivo, suuline teade, 15.03.2017.

**Prasch**, James Jacob, *Biblical Marriage and Divorce*, <https://www.youtube.com/watch?v=Kt-Wug8BQTY> [vaadatud 04.05.2016]

**Richards**, Larry, „Divorce & Remarriage under a Variety of Circumstances” – *Divorce and remarriage: four Christian views*. H. Wayne House ed, Illinois: IneterVarsity Press, 1990.

**Roosimaa**, Peeter, Ettekandemärkmed „Mida räägib Uus Testament abielust?“, Nuutsaku, 14. mai. 2016.

**Strack**, Hermann L., **Billerbeck**, Paul, *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, 7. Aufl. Bd. 2, München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1978.

**Tammo**, Joosep, Ettekandemärkmed „Abielust“, Nuutsaku: 14. mai. 2016.

**Tärk**, Osvald, *Kristlik abielu*, Tallinn: Allika, 2014.

**Võsu**, Robert, *Evangeelne Eetika*, Tallinn: Logos, 1996.

*Karjase Kiri nr 76*, oktoober 1998.

NO-FAULT DIVORCE, <https://dictionary.thelaw.com/no-fault-divorce-2/> [vaadatud 04.05.2016]

Statistikaamet, <https://www.stat.ee/34272> [vaadatud 17.05.2016]

## **Lisa 1. Intervjuu küsimused**

### **Põhiküsimused:**

1. Kas teie koguduses on tulnud ette juhtumeid, mil abielu on soovinud sõlmida inimesed, kellest üks või mõlemad on lahutatud?
2. Kuidas teie koguduses neid juhtumeid lahendati?
3. Kas te muudaksite midagi lahutatute taasabiellumise küsimuse käsitlemisel, kui see sõltuks ainult teist?

### **Täiendavad küsimused:**

1. Millistel tingimustel on lahutatud inimese taasabiellumine õigustatud või lubatav koguduses?
2. Millistel tingimustel võib lahutatud ja taasabiellunud inimene olla koguduse kaastööline?
3. Millistel tingimustel võib taasabiellunuga abiellunu (oma esimeses abielus) olla koguduse kaastööline?
4. Kas teil on kirjandust või muid materjale, millest te nendes olukordades olete juhindunud? Missugused raamatud või materjalid need on?

## Summary

The Purpose of this thesis is to describe the pastors' views about remarriage in Union of Free Evangelical and Baptist Churches of Estonia (the Union) and compare these views to four selected views presented in other sources. These four views are: no remarriage allowed; divorce and remarriage are permissible in case of abandonment or adultery; divorce and remarriage are permissible in additional circumstances; remarriage is permissible on the basis of grace. During the research phase it became evident that the reality of counseling is more diverse and complicated than a theory can describe.

For the research I interviewed 17 pastors in the Union. They described how they are making decisions about request to remarry. In a broad sweep one can categorize them into three groups of decision making: no remarriage, the decision is based on principle of exceptions, the decision is based on principle of grace. These principles are not rock solid since pastors tend to approach the issue case by case. So it is possible that in certain situations another principle is being used to evaluate a request to remarry. These principles are mostly applied in case a Christian believer wants to remarry. In case of non-believer most pastors agree that remarriage is permissible.

The interviews were conducted so that the anonymity of the respondent is maintained. Despite the promise of anonymity two pastors refused to participate. This may be caused because of this topic is painful or their option is not mature yet. The last part may be plausible because there are too few Estonian books dealing with the topic of remarriage in Christianity.

In conclusion, I find that research of remarriage in Estonian Christian context is worth continuing and there are many open questions for discussion. I hope this thesis can be a contribution for starting new research and discussion within the Union.